

© KASHRUS MANUAL

DRAFT

DRAFT

HALACHIC POSITIONS

Bishul Akum

Edited by
Rabbi Dovid Cohen

Section A

Bishul Akum

Chapter 1   Bishul Akum Principles

Chapter 2   Specific Foods

Chapter 3   Creating Bishul Yisroel

Established 1898

Orthodox Union

איחוד קהילות האורתודוקסים באמריקה • Union of Orthodox Jewish Congregations of America

Eleven Broadway • New York, NY 10004-1303 • Tel: 212.563.4000 • Fax: 212.564.9058 • www.ou.org

KASHRUTH DIVISION

ט"ו באב תשס"ב—July 24, 2002

President
HARVEY BLTZ

Chairman
DR. CHAIM WASSERMAN

Vice Chairman
DAVID FUND

Rabbinic Administrator
RABBI MENACHEM GENACK

Rabbinic Administrator (1950-1972)
RABBI ALEXANDER S. ROSENBERG

One of the underpinnings of an organization as extensive as the OU is clear and consistent *halachic* policy. Our organization is better run and our kashrus work elevated when *halachic* guidelines are transparent, well understood, and uniformly applied.

Those guidelines have now been set forth in the *OU Kashrus Manual*, a comprehensive work that has been meticulously edited by Rabbi Dovid Cohen. The high quality of the work is a reflection of the scope of his dedication, determination, and *יראת שמים*. The guide is cogent even when complex and, because it was put together by a *תלמיד חכם*, offers the reader the full gamut of *halachic* sources relevant to a given topic.

But the *Kashrus Manual* is not simply a well-organized collection of *teshuvas*. The *Kashrus Manual* represents the policy of the OU, which means that the *psakim* are a summary of the consensus of the OU *Poskim* – Rav Belsky, Rav Schachter, and myself. Much give and take was necessary before agreeing on many of the issues and it is only through the diligence and patience of the editor that consensus was finally met. It is our prayer that through the give and take necessary to reach consensus יגדיל *ה' גודל*—the *halacha* is made great and mighty.

The *Kashrus Manual* is not exhaustive: in an age of technology like ours new issues constantly arise. But it is as inclusive as a manual of this type can be. The *Kashrus Manual* should be consulted before pursuing the OU *Poskim* for a *psak* in a given situation because, more likely than not, the issue will have already been addressed. And because consensus has been reached it is not necessary to determine whether the *psak* is *לכולי עלמא*.

"*Bishul Akum*" is the first of many sections of the *Kashrus Manual*, many of them already compiled, that will G-d willing appear in the coming months. "*Bishul Akum*" was chosen as the first section because it touches on nearly every industry with which the OU is involved. This section is presented in three parts: "Principles", "Specific Foods", and "Creating *Bishul Yisroel*". The reader will find particularly helpful a ten-page table in chapter two of foods that do and don't require *בישול ישראלי*. Also helpful is a brief *הלכה למעשה* summary that follows every document.

Ultimately the value of the *Kashrus Manual* rests on the diligence and care by which the rabbis in the office and the field carry out the *halachic* policies set forth herein. The *רב"ש* should grant the rabbinic staff *דשמיא* in that task and those who work in kashrus should be strengthened.

Rabbi Menachem Genack
Rabbinic Administrator

© July 2002
Orthodox Union
Eleven Broadway
New York, NY 10004
212-563-4000

TABLE OF CONTENTS

Chapter 1	<i>Bishul Akum</i> Principles	1
A-106	<i>Bishul akum</i> doesn't depend on the <i>min</i> ; Potato chips	1
A-130	Food which is only served at <i>shulchan melachim</i> as a <i>tafel</i> to other foods—part 1; Chow mein noodles.....	4
A-131	Food which is only served at <i>shulchan melachim</i> as a <i>tafel</i> to other foods—part 2; Beans, chickpeas	5
A-136	Food that is edible raw but people prefer eating it cooked; canned corn.....	7
A-88	Food prepared in a country where it is exempt from <i>bishul akum</i> to be eaten in a country where it isn't and vice versa	8
A-89	Whole vegetable is served at <i>shulchan melachim</i> but diced version isn't; Sweet potatoes.....	10
A-101	Mixtures of different types of foods.....	11
A-105	Deep fried food; Doughnuts.....	11
A-90	Thin dough; crepe/blintz	13
A-94	<i>Tzuras hapas</i> ; breakfast cereal	14
A-60:6	Foods cooked in a factory using specialized equipment.....	15
Chapter 2	Specific Foods.....	17
M-7	Master list of <i>bishul akum</i> status of foods.....	17
A-85	Parboiled and instant rice	31
A-87	Instant rice.....	32
A-53	Powdered rice.....	32
A-21	Dehydrated potatoes.....	33
A-68	Potato chips and Pringles	34
A-23	Pringles and potato <i>latkes</i>	35
A-25	Potato products (summary)	37
A-49	Water chestnuts	38
A-63	Pancakes, French toast, white bread.....	39
A-103	Cranberries	41
A-110	Artichokes, Asparagus, Butternut Squash, Beets, Eggplant, Patty-pan Squash, Pumpkin, Sweet Potato & Zucchini	43

Chapter 3 Creating *Bishul Yisroel*..... 45

A-113	How to create <i>bishul yisroel</i> ; boiler, pilot light, light bulb	45
A-52	Which part of the cooking must the Jew add to?	49
A-86	Pilot light.....	50
A-102	Creating <i>bishul yisroel</i> by momentarily adjusting the flame; <i>Bishul yisroel</i> merely because the label says so	51
A-112	Minimum temperature required to maintain <i>bishul yisroel</i>	52
A-50	Rabbi Shain's device.....	54
A-133	Does an irreligious Jew's cooking render food <i>bishul yisroel</i> ?	55
Document Locator.....		58

N *Bishul akum* via smoking will אי"ה be
O discussed in Chapter 4 (Fish).
T *Kashering* after *pas* and *bishul akum* will
E אי"ה be discussed in Chapter 13.

THANK YOU

- Rabbi Moshe Zywic, editor of *Madrich Kashrus*, for beginning the task of documenting the opinions of the © *Poskim* on a wide range of *kashrus* topics.
  - Mrs. Chavie Drillick for meticulously typing the Manual's Hebrew *teshuvos*.
  - Ms. Malkie Friedman for designing the page layout and Ms. Raizy Rosenfeld for putting the final touches on the design and for creating the tasteful cover.
- May you be *zocheh* to continue using your respective talents for *avodas hakodesh*.

Chapter 1

Bishul Akum Principles

A-106

***Bishul akum* doesn't depend on the *min*—Potato chips**

כ"ב אדר הראשון תשנ"ז לפ"ק
לכבוד ידידי הרב ר' יצחק פענפיל נ"י

קבלתי מכתבך ועיינתי בו ולכאורה כנים הדברים אף כי הורו כן גדולי הפוסקים ומי האיש אשר יבא אחרי המלך. מיהו עד היום ועד בכלל אין בידינו שום הוראה ברורה (דלא כנראה בשטחיות) כי שאלת חכם אי אפשר להבינו על כוריו אלא אם כן נדע בדיוק דברי השואל איך שאל, והנה כל ההוראות המפורסמות מפאר דורנו מרן הגאון ר' משה צוק"ל הן מפורטות עם נימוקים וביאורים עד אשר נבין על מה קאי בדיוק וכוונת השואל והנשאל, לא כאותה שלפנינו שיש בה שתי שורות, בשולי מכתב שמלפני ארבעים שנה ויותר, ולא נודע תוכן מלות השואל, ואף הוא בעצמו (ר' ראובן נ"י) איננו ברור בדיוק כי אבד זכרו על איזה הפך דיבר ואיך תיאר. וכן מה שאמרו בשם מרן ר' יעקב צוק"ל - פוק חזי - הרי אומרים משמו שמכיון שתפוח אדמה צלוי עולה על שולחן מלכים אין לחלק בין זה למה שנחתך יותר דק כאשר כתבת, ולמה לא שמת לבך למה שפשוט ומפורסם לכל יודעי דבר, והוא שתפוח אדמה צלוי אינו עולה על שולחן מלכים בשום פנים וכאיזה צורה שבעולם, כי מה שאתה רואה - ר"ל התפוחי אדמה הקטנים הנראים כצלויים שאצל הכשר בחתונות אינם צלויים כלל כי מבושלים הם ורק אחר הבישול מטגנים אותם מעט אבל ראויים לגמרי קודם הטיגון, ואת"ל שאולי יש לחוש שטיגון ובישול אחד הוא א"כ אזודא לה כל דין שולחן מלכים אם נאסור דומה לדומה, וברור כחמה ששואל אחד שאל למרן ז"ל בהקדם שתפוח אדמה שצלוי או מטוגן עולה על שולחן מלכים, והוא ז"ל השיבו, אם כן אין לחלק ביניהם, וגם על זה יש לפלפל, אבל האיך נעמים על גאון עולם שהיה פיקח יותר

מכל בני דורו דברים שאי אפשר? ומה שאומר ר' נחום איזשטיין נ"י בשם הרב אלישיב נ"י גם בזה צריך לברר דברי השואל וכו' ונדבר על זה להלן אבל מקודם יש לעיין במקור הדבר ורק אחר כך לשאול שאלות.

ראשית כל נעיין בחקירה המפורסמת אם גדר של עולה על שולחן מלכים קאי על המאכל הפרטי או על המין, זאת אומרת שאם נמצא במקום אחד שתבשיל מאיזה מין עולה על שולחן מלכים באיזה צורה שיהיה אז נאסור כל אותו המין כי כבר נקרא מין זה "עולה על שולחן מלכים" ואף כי נמצא בשו"ע בפירוש להיפך והוא בסיומן קי"ב סעיף א' לענין פת אורז אף על פי כן מרגלא בפומא דאינשי דאיכא מגדולי הפוסקים דסברי להיפך ואולי יש לחוש לדבריהם, ואני בעניי לא זכיתי לזהות דעה זו ולענ"ד נאמר בטעות ואין אף אחד דס"ל כן, וראשית נעיין בדברי האיסור והיתר דשם הכתובת הראשונה - ודבריו מובאים בש"ך בסקי"ג, ואחריו נעיין בספר ערה"ש שמפורסם בין הלומדים דאיהו ס"ל כן, ואחר כך נעיין בכתראי המביאים דבריהם.

הרמ"א בסקי"ב סע' א' כתב דפת אורז אסורה במקום שעולה על שולחן מלכים ומותרות במקום שאינה עולה, והאיסור והיתר (סי' מ"ד ס"ק ג') חולק וסובר דאסור בכל אופן, וטעמו דאפשר לבשלו ולאכלו בתורת פרפרת כדאיתא שם עי' היטב, ומשמע מהש"ך בס"ק ה' דלא ס"ל כהאו"ה בזה. ובסקי"ג ס"ק ב' הביא הש"ך דעת האו"ה (סי' מ"ג ס"ק ב') לגבי קורקבן ובני מעיים דאף דאמרו חז"ל אוכליהן לאו בר אינש, אף על פי כן אסור כשנתבשל על ידי עכו"ם. וכן הביאו הפר"ח (ס"ק ב') והערות השולחן (ס"ק י') דבריו והוסיפו ד"כל מין בשר אסור" ומשמע דמין בשר הוא הקובע אף בהא דאוכליהן לאו בר אינש כ"ש בשאר דברים. ועל זה בנו ופרסמו דעת הערוך השולחן כנודע בשערים.

ויש לעיין כי לכאו' לפי זה סתרי דברי הש"ך אהדדי, דבסיומן קי"ב פסק דלא כוותיה דהאיסור והיתר ובסקי"ג הביא דבריו בלא חולק אם כן ס"ל כן, ואם ב' דינים אלה בנויים על יסוד א' ר"ל דאזלינן בתר המין האין נקוט כוותיה ודלא כוותיה בנשימה אחת? ועוד קשה מה ענין הא דאזלינן בתר המין לקורקבן ובני מעיים דהא דאמרת כל תפוחי אדמה אחד, ר"ל מדחזינן דאותו הפרי אפשר להכין באופן דעולה על שולחן מלכים או נעשה החפץ פרי שעולה על שולחן מלכים (לפי סברא זו) אבל היאך תימא דא על בני מעיים דלעולם לא יעלו על שולחן מלכים בשום הכנה שבעולם, ואולי תדין דנגרריה בתר שאר חלקי הבהמה? הלא זו סברא חדשה ואינה דומה כלל להא דתיזיל בתר המין דלעיל, וביסוד הם בנויים על עקרים משונים זה מזה דקביעת המין כעולה על שולחן מלכים וגרירת חלק א' בתר חבירו עניינים רחוקים זה מזה לגמרי. ולומר דנגדיר ענין בשר כמין א' אי אפשר דאז נאמר דמין צמח הוא גם כן מין אחד ואנה נלך עם שטויות כאלה? ועוד שקשים דברי האו"ה בסקי"ב דאם כוונתו היא דמשום שאפשר לבשל אורז וקטניות באופן דיעלו על שולחן מלכים ומפני זה נעשה כל מין אורז למין העולה על שולחן מלכים, אמאי הוצרך להאריך ולומר דאפשר לבשלו ולעשות ממנו פרפראות, ועוד תמוה דהאין נלמוד אפייה מבישול דבפת אורז איירינן, אלא אם כן נאמר דכל מין שבעולם נדון על שם אופן א' שיצטייר שיעלה על שולחן מלכים ואין דברי האו"ה נוטים לדעה זו. ויותר קשה מהכל דהאין נדון על איזה מין בסבת עובדא מוזרה - א' מיני אלף - והמיעוט יכריע את הרוב (וכמו כן בתפוחי אדמה לפנינו שחשעים וחשע אחוז נמלט משולחן מלכים - לכל הפחות) ולהוי ידוע שכל הסברות שהבאתי לעיל להצדיק שיטה זו וליישר העקמומיות שבו שמעתי מלומדים שקבלו מה"רחוב" שכן הוא דעת האו"ה והערוך השולחן וטרחו ליישבם.

אמנם תדע שהכל טעות מכאיבה כי לא נמצא כלל בדברי האו"ה דברים כדלעיל והכל בדוי אצל הקוראים השטחיים שלא טרחו לפתוח ספרי מקור, ושכל ידיעותיהם נובעות ממה שציטטו אחרים בשמם והמעין יראה שבעל האו"ה חקר אם פרפרת נקראת "שולחן מלכים" כי אינה מעיקר הסעודה ואחרים פסקו דלא מקרי מה שמשמשים רק לפרפרת כעולה על שולחן מלכים, והוא ז"ל דחה דבריהם והחליט דפרפרת גם כן מקרי שולחן, ולפי זה קורקבן ובג"מ מקרי עולה על שולחן מלכים הואיל ואוכלים אותם בפרפראות, כן הוא בפירוש שם - ואין ענין "מין" נוגע כלל ומה שתפסו האחרונים האי לישנא דכל מין בשר אחד ר"ל דמעשה נמצא דכל בשר ובשר עולה על שולחן מלכים דאין באחד מהם שאינו עולה על שולחן מלכים או לעיקר הסעודה או לפרפראות. ובענין פת אורז כוונתו גם כן כעין זה ודעתו דפת אורז משתמשים בו לפרפראות הואיל ומבשלים את הפת וממלאים מזה "קישקע". ועל זה חלקו הפוסקים, דלעולם הפת עצמו לא יעלה על שולחן מלכים עד

שיבשלו אחר האפייה אבל כמות שהוא לא יעלה אם כן לא מקרי עולה על שולחן מלכים כשהוא פת אף שאותה הפת מוחן להתבשל וליעשות פרפרת.

והעה"ש לא הוסיף על דין דהאו"ה ולא דיבר מאומה מענין הגדרת המין והכל בדוי מה שחידשו ברחוב איזה שיטת ערה"ש. ולפלא, כי אם תעיין שם היטב תראה שהביא העה"ש בעצמו היפך ממה שתופסים העולם שהוא דעתו, ע"ש בסעיף י"ח (סקי"ג) וז"ל תפוחי אדמה שקורין קארטאפליע"ם או בולבע"ם נלע"ד דזה מקרי אין עולין על שלחן מלכים ואם בישל העכו"ם אותם רק במים בלבד או אפה אותם מותר לישראל לאכלם דידוע שהיא אכילה פשוטה ורק דלת העם אוכלים אותה למרבה מפני עניותם ודוחקם ואף שגם עשירים אוכלים אותם לפרקים זהו מפני גודל ריבויים ולא מפני שהוא מאכל חשוב עכ"ל הרי דס"ל דעובדא אחת של עלייה על שולחן מלכים אינו קובע את כל המין למין של שולחן מלכים כי אין דבר בזה בעולם אלא שאם יש מאכל עדין מאד שראוי למלכים אף שעניים גם כן אוכלים אותו אז מקרי עולה על שולחן מלכים כמה שכתב שם, אבל מין שאינו עדין ואפשר להכינו באופן נאה עד מאד (וזה נמצא כמעט בכל המינים שבעולם) איך נאמר עליו שעובדא נדירה זו יגרור את כל המין בתריה ועי' היטב כי יש לפלפל בדבריו. מיהו לפי מה שהבאתי לעיל שאין בתפוחי אדמה המטוגנים בשמן מאכל חשוב כלל (אלא שאחר הבישול או האפייה לפעמים מטגנים אותם בכדי קליפה למראה או למשמוש) ואדרבא מתרחקים כמטחוי קשת מן הטיגון בהכנסם סעודות חשובות כי לדעתם זה יגרע המאכל, לפי זה פשוט שאין המטוגנים נאסרים בשביל האפויים ועי' לעיל.

סוף דבר פוק חזי עד כמה טעו המלקטים שלא הביטו במקורות ומפיצים שיטות ודעות ששמעו מכלי שלישי ורביעי ומהפכים הקערה על פיה.

הדגול מרבכה (על ש"ע קי"ג סע' א') ועוד פוסקים הביאו הא דאיתא (בגמ' שבת נא.) דרב נחמן אישתי מים דאחים קפילא ארמאה ותפסוהו הואיל וגברא רבא הוא, ולמעשה החליטו דהואיל ועשה רב נחמן מעשה רב הוחלט דאף גברא רבא אין לו להחמיר בדבר שנאכל כמות שהוא חי ואולי אף בדבר שאינו עולה שולחן מלכים. ובענייננו נראה ברור דלא ענו הרבנים והגאונים רק כלפי מה ששאלום השואלים ואילו ידעו שזה לא עולה על שולחן מלכים לא החמירו, ואיני רואה שנאות לאסור את המותר על פי קיצורי דברים וסיפורים שאפשר לפרשם באלף אופנים שלא יסתרו להדין הפשוט, ולמה נחמיר? פוך חזו מאי עמא דבר וכדאי להשתק הדבר ולנהוג כסתמת כל הפוסקים שזה מותר בלי פקפוק.

בידידות,

ישראל הלוי בעלסקי

ג.ב. מנעתי מלהאריך עוד כי הזמן דחוק - הנ"ל

Rav Schachter read and signed this

Rav Genack commented as follows:

לומר שבישול עכו"ם תלוי על המין הוא דבר שאי אפשר לאומרו, שודאי עולה על שלחן מלכים, שהוא משום קירוב הדעת, תלוי על המאכל כמו שהוא ובכל מקום משתנה ופשוט. ועיין מה שכתבתי בזה בגן שושנים ח"ב (עמוד ר"ב).¹

מנחם דוב גנק

¹בגן שושנים כתב:

והנה נראה לומר דבדין זה של אינו עולה על שלחן מלכים, לא מסתבר לומר שיש ענין של קביעות מינים, שמין דג פלוני מיקרי עולה על שולחן מלכים, ומין אלמוני מיקרי אינו עולה, דמדברי הרמב"ם (פרק י"ז מהל' מאכ"א הי"ב והי"ט) מתבאר שגדר דין זה תלוי בכל מקום ומקום כפי מנהגו, שאותו המאכל יכול להיות אסור במדינה אחת משום בשול עכו"ם, מפני ששם הוא עולה על שלחן מלכים, ובמדינה אחרת יהיה מותר דשמה אינו עולה על שלחן מלכים, ואם כן לא מסתבר לומר שגדר דבר זה הוא ענין של קביעות המין, אלא שהדבר תלוי בכל מאכל ומאכל בפני עצמו - אם זה המאכל בפרטות עולה היא על שולחן מלכים או לא, וממילא היה נראה לומר....

SUMMARY OF A-106

Bishul akum doesn't depend on the "min", i.e. a method of preparing a vegetable which doesn't render it fit for *shulchan melachim* doesn't require *bishul yisroel* even if there are other methods of preparing that same vegetable which would render it fit for *shulchan melachim*. Therefore, potato chips don't require *bishul yisroel*.

A-130

Food which is only served at *shulchan melachim* as a *tafel* to other foods (Part 1)—Chow Mein Noodles

אופן עשיית chow mein noodles היא לטגן חתיכות של עיסה עבה בשמן והן נגמרות בכך וראויים לאכילה בלי עוד הכנות. ועיקר דרך אכילתן לאכלן ביחד עם מיני ירקות או במרק או על גבי סלט ופעמים נאכלות בפני עצמן. האם שייכת בישול עכו"ם להן?

קיימא לן שטיגון נכלל באיסור בישול עכו"ם שאף על פי שלא גזרו חכמים על כבוש ומליח ומעושן בכל זאת טיגון בכלל בישול כמו שמצינו לענין שבת. על כל פנים הגמרא אומרת בביצה דף ט"ז שדגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי נכרים... ואי עבדינהו נכרי כסא דהרסנא אסור. ופרש"י שכסא דהרסנא כלומר קרבי דגים וקמח (בלילה רכה) מטוגן בשמן, אף על פי שאין בישול עכו"ם, לדגים ברגע שהם נתערבים עם קמח נעשית הקמח עיקר ונכללים באיסור בישול עכו"ם. יוצא מסוגיא זאת שבשני מאכלים המעורבים זה עם זה ושייך רק לאחד מהם בישול עכו"ם אז כדי לאסור צריך עיקר המאכל להיות אותו השייך בישול עכו"ם לו. ולכן אם שייך בישול עכו"ם רק להמאכל הטפל אז אין לאסור בשביל בישול עכו"ם. (כן כתב התוס' שם ד"ה קמחא עיקר).

ולכן בנוגע לchow mein noodles כיון שעיקר דרך אכילתן להיות מעורבים עם מאכל אחר ובאים רק לשבח אותו מאכל אחר אז הן טפלין לאותו מאכל. ואם לא שייך בישול עכו"ם למאכל האחר אז כל התערובת מופקעת מאיסור בישול עכו"ם. ולענ"ד אותו זמנים שנאכלין בפני עצמן הן נחשבין כמו snack ולא עולין על שלחן מלכים. ויכול לצרף לזה שיטת הריב"ש (הובא בערוך השולחן יו"ד סוף סימן קי"ב) שכל עיסה שבלייתה עבה שטגנו בשמן נידון כפת ומותר אם נעשה על ידי עכו"ם אלא אם כן במקום שנהגו לאסור. ואף על פי שלא קיי"ל כשיטה זו, מדי ספיקא לא נפקין ולא בטלה השיטה, ויכול להקל לכתחילה בספק בישול עכו"ם זהו ספיקא דרבנן. ומכל הנ"ל נראה שאין בchow mein noodles איסור בישול עכו"ם כלל וכלל.

אף שבאמת יש לפקפק על הראיה מכסא דהרסנא כי שם נתבשרו יחד והבישול הולך אחר העיקר, וכאן מערבים אח"כ, אלא שהchow mein noodles מצד עצמם אינם נאכלים אלא על ידי תערובת ובעצמם אינם עולים על שלחן מלכים, ובתערובת הם טפלים ומגין לאסור? ושם בביצים טוחין (סימן קי"ב סעיף ו') במקום שהם בעין גרוע ואסור אף בטפל, כי בישול ביצים אסור לבד מה שאין כן הכא. ויש לצרף עוד דעת הערה"ש כלעיל. כל זה נראה לדינא אבל נכון לחפש דרך ואופן דהאש יוכשר על ידי ישראל ואז יהיה יותר לכתחילה.

ח' חשון תשס"ב
מסכים אני להג"ל
ישראל הלוי בעלסקי

A-131

Food which is only served at *shulchan melachim* as a *tafel* to other foods (Part 2)—Beans & Chickpeas

לאחרונה התחילו (כאן בנוא יארק) להשים ארבע"ס (chickpeas) וכן בינ"ז (beans) מבושלים בתוך סאלא"ד של ירקות (הנאכלים חיים - בלתי מבושלים) בחתונות וכדומה ונהפך דינו להיות נחשב כעולה על שלחן מלכים. ואף שלא נהגו לאכול ארבע"ס מבושלים בפני עצמם, אין נראה להתיר (מטעם בשול עכו"ם) מטעם עיקר וטפל (כמבואר ריש פרק שני ביצה), דבברכת הנהנין יש שני סוגי עיקר וטפל:

א. שהמאכל הא' משמש את המאכל הב' (כמו שמשמים קמח מעט בלאטקע"ס לדבק בעלמא, או שמשמים פירורי פת על גבי בשר עוף - southern fried chicken).

ב. כשיש ב' מאכלים המעורבים יחד, והאחד מהם באחוזי הפחות מאשר חמשים אחוז.

ונראה פשוט שקולת הגמ' ביצה הנ"ל רק שייכת באופן הא' הנ"ל, ולא באופן השני, [שהדין השני הנ"ל היא קולא מיוחדת בהלכות ברכות הנהנין לבד, כן נראה לכאורה] ולכן נראה שיש איסור בישול עכו"ם בבינ"ז ובארבע"ס הנ"ל.

ואין דומה לנדון chow mein noodles, אשר שמה הוא נאכל בתורת טפל ממש, ומסתברא לומר, שאם זרקו נודל"ז אלו על גבי ירקות, שרק יש לברך האדמה ולא מזונות, כמו בעוף שזרקו על גבי פירורי פת (כנ"ל), וממילא הוא הדין נמי שאין לאסור אותם מטעם בשול עכו"ם.

ואם במדינה שבה עושים את הבישול עדיין לא הנהיגו מנהג זה להכניס ארבע"ס מבושלים אל תוך סאלא"ד של ירקות, אף שכאן בנוא יארק דינם כעולה על שלחן מלכים, מכל מקום שם במקום בשולו אינו עולה על שלחן מלכים, ויש מקום להקל ולומר דאין בו משום בישולי גוים, דאיסור זה צריך להיות נקבע בשעת בשולו, וממילא צריך להיות תלוי במקום הבישול.

צבי שנקטר

עש"ק פ' וירא, תשס"ב

Rav Belsky commented as follows:

לדעתי יש כאן ב' שאלות נפרדות:

א. איתא במס' ביצה, דאילו היה הרסנא עיקר היה מותר משום בישולי נכרים - הטעם לזה מפני שהבישול נעשה משום המאכל העיקרי, והטפל אינו קובע שם המאכל, ונקרא הכל נאכל כמות שהוא חי משום העיקר אף שהטפל אינו נאכל חי ע"ש.

ב. הוא ענינו הנוכחי - כשמכניס דבר שאינו עולה על שלחן מלכים ונותנים מעט ממנו להטעים דבר שעולה על שלחן מלכים - האם נקרא שוב "עולה על שלחן מלכים" מפני שימוש זה? זה לא מסתבר כלל כי המאכל בעצמו אינו חשוב ולא נעשה חשוב על ידי מה שמתבל אחרים, והוא כעין פלפלין דלא מקרי מאכל מצד מה שמתבל. מיהו בבינ"ז שהם הקרובים לרוב בודאי לא הופקע חשיבותם מפני שהם מיעוט.

על פי זה נ"ל שהבינ"ז אסורים.

אחר כך הגידו לי בשם המומחים כמאכלים העדינים שלעת עתה הנהיגו להגיש לפני האורחים בתוך מאכלי ה"שמארגיסבארד" איזה תערובת קטניות ובתוכה כמות גדולה של ארבע"ס, ואם כן אולי יש מזה לקבוע על כל ארבע"ס שבעולם שיש בהם משום בישולי נכרים, ואם כן טוב להחמיר.

י. בעלסקי

Rav Genack commented as follows:

לכאורה יש לעיין בזה שהרי אפילו אם יש היכי תמצא אחד שהארבע"ס יהי' נאכל על שולחן מלכים אבל בדרך כלל אינו כן, ורוב אכילתו אינו בדרגה של שולחן מלכים, ואם כן למה יחשב כל ארבע"ס עולה על שולחן מלכים.

מנחם גנק

Rav Schachter commented as follows:

לכאורה טענה צודקת הוא זו, שאין לאסור ארבע"ס ובינ"ז דעלמא.

אך בארבע"ס ובינ"ז מבושלים שהוכנסו אל תוך סאלא"ד (כנ"ל) - לכאורה יש לאסור בנתבשלו על ידי עכו"ם שהרי זה כשני סוגי מאכל שונים - ארבע"ס בפני עצמו וארבע"ס שבסאלא"ד, והי' נראה להוסיף עוד ולומר, שאם לקחו בינ"ז או ארבע"ס שכבר נתבשל מכבר, ועיקר בשולם הי' אדעתא לאכלם בפני עצמם, אשר בתורת כן הרי הם בבחינת אינו עולה על שולחן מלכים, אזי אף כעת כשיכניסם אל תוך הסאלא"ד בחתונה ישאר בהיתרו, כי איסור בשול עכו"ם (מסתמא) תלוי במקום הבשול ובשעת הבשול. אכן אם הקיטר"ר יבקש מהנכרים שלו לבשל בינ"ז או ארבע"ס עכשיו במיוחד לשמש כחלק מהסאלא"ד הוזה שבחתונה, בכי האי גוונא הוא די"ל שיש להחמיר בו משום בישולי גוים.

צבי שכטר

ר"ח אייר תשס"ב

Rav Belsky commented as follows:

מה שהעירו שמפני עובדא א' אין לקבוע על כל העולם כולו לקרותו עולה על שולחן מלכים, סברא נכונה היא, ולא הערתי אלא בתורת אולי, ולא גרע מספק דמותר בכישול נכרי. ומה שהוסיף הרב צבי שכטר שליט"א שהמאכל בעצמו שהכינו לחתונה יהא נקרא עולה על שולחן מלכים לענין עצמו, חידוש הוא, ולא ראיתי דוגמא לזה בהלכה.

י. בעלסקי

י"ג אייר תשס"ב

SUMMARY OF A-130 & 131

Chow mein noodles don't require *bishul yisroel* because they are only served at *shulchan melachim* as a *tafel* (i.e. an adjunct) to other foods. As relates to *bishul akum*, *tafel* and *rov* are determined by each item's role in the food (as opposed to which item comprises more than 50%).

Beans & chickpeas don't require *bishul yisroel* because in almost every way that they are served at *shulchan melachim*, they are a *tafel*. Although there is one way of serving them at *shulchan melachim* as a non-*tafel*, that isn't sufficient to require that all beans and chickpeas be *bishul yisroel*.

A-136

Food that is edible raw but people prefer eating it cooked; Canned corn

February 2000

Rav Belsky ruled that there is no concern of *bishul akum* on canned corn because people eat raw corn even if it is not a *sha'as hadchak*.²

Rav Schachter commented as follows:

צריכים לברר כמה אחוז מהאוכלוסיה אוכלים אותו חי כי אם האחוז קטן הוא, אז דינו כביצה דקיי"ל (במס' ע"ז) דאינו נקרא נאכל כמות שהוא חי מהאי טעמא.

Rav Belsky responded as follows:

לכא' מה שאכילת ביצה חיה נקראת אכילה על ידי הדחק אינו מפני שמיעוט אנשים אוכלין כן והרוב אוכלים על ידי האור, אלא משום דקשה או מאוס לאכלה חי וצריך לדחוק עצמו לאכלו, ואולי אין אוכלים אותו כי אם אנשים רעבים שאין להם מה לאכול חוץ מזה. אבל מה שקל לאכול ואף טעים אלא שיותר טעים לבשלו, מי אמרינן דנקרא "על ידי הדחק". פוק חזי דב' הדברים שנקראו אכילה על ידי הדחק - רצה לומר דגים מלוחים גדולים וביצים חיים (שלחן ערוך סימן קי"ג סעיפים י"ב וי"ד) - הוי תרויהון כענין שתארתי לעיל (קשה ומאוס) ולא כענין הב' והבן.³

ישראל הלוי בעלסקי

Rav Schachter responded as follows:

הופתעתי לשמוע שכן היא המציאות, שקור"ן חי טעים לחיך, אלא שכך נהגו לבשלו אף שאינו צריך להבישול להכשירו לאכילה. ומאחר שכן, נכונה הסברה הנ"ל שאין כאן בעיא.

צבי שכטר

Rav Genack read and signed this

SUMMARY OF A-136

A food which is edible raw doesn't require *bishul yisrael* even if most people prefer to eat that food cooked. Therefore, corn doesn't require *bishul yisrael*.

² See *Shulchan Aruch* Y.D. 113:12 & 14-15.

³ *Chelkas Binyamin* 113:5 cites a similar leniency from *Shach* 113:19 and others—DC.

A-88

Food prepared in a country where it is exempt from *bishul akum* to be eaten in a country where it isn't

February 8, 2000

Is there a concern of *bishul akum* on hearts of palm?

Rabbi Lenny Steinberg reported that Rabbi Valt of Brazil says that, in the countries where hearts of palm are grown (and canned), they are eaten raw. Hearts of palm only grow in tropical climates and therefore only canned/cooked hearts of palm are consumed in the Continental United States. Nonetheless, it would seem that there is no issue of *bishul akum* since at the time of the cooking the hearts of palm were in a country where they are eaten raw. Furthermore, there is no reason to think that Americans wouldn't eat raw hearts of palm if they had such an option (in fact, fresh hearts of palm are served as an "exotic vegetable" to American tourists in Hawaii).

Rav Belsky ruled that since Brazilians eat raw hearts of palm, there is no reason to think that Americans wouldn't do the same if they had such an option.

Rav Schachter commented as follows: כן נראה נכון מאוד

On the general question of foods which are cooked in one country and are shipped to another country, Rav Belsky ruled that:

1. If the non-Jew prepared food (which is not edible raw) in a country where it is not served at *shulchan melachim* with the intention of selling it in a country where it is served at *shulchan melachim*, then that food is forbidden.

Rav Schachter commented as follows: כן מסתברא

2. If a non-Jew prepares food (which is not edible raw) in a country where it is served at *shulchan melachim* then that food becomes forbidden as *bishul akum* even if it would not be served at *shulchan melachim* in the location where the food will be eaten. This is because once the food becomes forbidden as *bishul akum* it cannot subsequently become permitted by shipping it to another location.

Rav Schachter commented as follows:

יש מקום לדון בזה להקל על פי דברי האבני נזר חלק יו"ד סימן ק'.

3. If the non-Jew cooks food in a country where it is eaten raw then that food remains permitted regardless of where it is eaten.

Rav Belsky explained the difference between cases #3 and #1 as follows. Food which is edible raw is precluded from *bishul akum* because the non-Jew's cooking is not considered to be a meaningful act. Thus the food was, in effect, not cooked by a non-Jew and is not, and can never become, *bishul akum*. This is the rationale for case #3. In contrast, foods which are not served at *shulchan melachim* are precluded from *bishul akum* because the food is not formal enough and not

because of any deficiency in the act of cooking. These foods are considered to have been "cooked by a non-Jew" but remain (tentatively) kosher in light of the fact that they are not formal. If however, the food is subsequently sent to a country where it is served at *shulchan melachim*, it reverts to being forbidden as *bishul akum*.

Rav Schachter commented as follows:

גם על זה יש מקום לדון ולהחמיר, למרות ההסבר ועל פי האבני נזר הג"ל, שאין כאן חפצא של מאכלות אסורות אלא איסור של התקרבות ושפיר שייך לומר שאף שבמקום הבשול לא הי' בזה איסור, אך במדינתנו כן יהי' איסור.

Rav Belsky responded as follows:

אחר כל הג"ל חקרתי דאולי מה שלא נאכל איזה ירק במדינה אחת, לא מקרי על ידי זה לא נאכל כמות שהוא חי, כי שפיר ראוי לאכילה אלא שאינם רגילים בכך. וראיה לזה דהא דנאכל על ידי הדחק לא שמה אכילה אינו אלא בדברים שגפשו של אדם קצה מהם, ולמה לא אמרו סתם – לא נאכל! חזינן דהעדר אוכלים לא כלום אלא דוקא באינו ראוי, עיין היטב.⁴

ואין ראייה מדברי האבני נזר כלל, ואין לתלות חידוש גדול כהג"ל בדבריו, ובע"ה אאריך על זה בהזדמנות אחרת כי היום אני דחוק ונאלץ.

י. בעלסקי

Rav Schachter responded as follows:

סברת הגרי"ב שליט"א נכונה מאוד בנוגע להגדרת ענין "אינו נאכל כמות שהוא חי", וממילא שאלה ג' כמעט שאינה נוגעת כלל, כי רק במקרים בודדים תהי' היכי-תמצא שכזו, אבל במקרים שכן תבוא לפנינו שאלה שכזו (#3), איננו כל כך פשוט להקל וכמו שהערתי על פי תשובת האבני נזר. וגם כן נראה לי שעדיין יש מקום לעיין בשאלה ב'.

צ.ש.

עש"ק פ' קרח תשס"ב

Rav Genack added the following:

כמדומני שיש בזה בברכי יוסף שדן באוכל שנתבשל במקום שאינו עולה על שלחן מלכים ונשלח למקום שעולה על שלחן מלכים אי אסור או לא, וכן להיפך.

מ.ג.

SUMMARY OF A-88

Foods, such as Hearts of Palm, which people would eat raw but are usually canned/cooked in order to prevent the vegetable from spoiling, are considered edible raw and don't require *bishul yisroel*.

A food that isn't edible raw and is cooked in a country where it is not served at *shulchan melachim* and will be sold in a country where it is *oleh al shulchan melachim*, requires *bishul yisroel*. If that same food was cooked in the country where it is served at *shulchan melachim* and will only be sold in the country where it is not *oleh al shulchan melachim*, Rav Belsky holds that it requires *bishul yisroel* and Rav Schachter holds that it doesn't. As per © A-136, there is rarely a case of a food which qualifies as edible raw in one country and not in another.

⁴ See © A-136 for more on this leniency.

A-89

Whole vegetable is served at *shulchan melachim* but diced version isn't—Sweet potatoes

מפעל שמכנינים בו מרק כשר של ירקות, וכל העובדים שמה נכרים המה, ורוב הירקות שמכניסים אל תוך המרק אין בהם בעיית בשול עכו"ם, חוץ מתפוחי אדמה מתוקים (sweet potatoes), שאינו נאכל כמות שהוא חי, והוא עולה לפעמים על שלחן מלכים, אלא, שקודם שמבשלים אותו, מחתכים אותו דק-דק (diced) באופן שכזה, שלאחר בישולו, שוב אינו עולה על שלחן מלכים.

והיה נראה דבתורת פרי אין לאסור את תפוחי האדמה האלו מטעם בישולי גוים דבשעת הבישול הרי כבר נעשה בהם מקודם מעשה הגורם שלא יהי' עולה על שולחן מלכים, ואם המרק הזה איננו עולה על שולחן מלכים אז שוב אין על מה לדון, ופשיטא דשרי.

אכן, אף אם המרק הזה שפיר עולה על שולחן מלכים, עדיין הי' נראה לומר דמאחר דקיי"ל (בשולחן ערוך סי' קי"ג סעיף ב') דבאיסור בישולי גוים אזלינן בחר העיקר, וכאן במרק זה, שרובו נעשה מפירות האדמה הנאכלים כמות שהם חיים, אף שתפוחי אדמה הללו אינם נאכלים כמות שהם חיים, יש לדון על תפוחי האדמה כטפל, וכדקיי"ל בהלכות ברכות הנהנין דבדרך כלל כשיש תערובות של שני מיני אוכלים, אפילו אם כל אחד מהם ניכר בפני עצמו, אזלינן בחר רוב לקבוע איזה מאכל הוא העיקר ואיזה הטפל. ואין בזה בעיא משום אין מבטלין איסור לכתחילה, דאין אנו משתמשים כאן בדיני ביטול ברוב, אלא גדר ענין הרוב בזה הוא כעין דין רובו ככולו, שאף כאן קובעים את אופי המאכל על פי העיקר שלו, ובתערובות (אפילו כשכל מין ניכר בפני עצמו - ע' ביאור הלכה סימן רי"ב סעיף א' ד"ה אם) קובעים את העיקר על פי הרוב. וממילא אף כאן נקבע כל המאכל כולו (דהיינו המרק) כנאכל כמות שהוא חי, וממילא אין בו משום בישולי גוים.

ואף שכתבנו במקום אחר (A-131) שאינו נראה שדין זה (דעיקר וטפל נידון על פי רוב התערובות) יהיה נוהג בבשול עכו"ם, היינו דוקא בנדון ההוא שמבשלים את הבינ"ז ואת הארבע"ס, ושאר הירקות שבסאלא"ד אין מבשלים כלל. [דבאמת חידוש הוא בכלל לומר שאין בשול עכו"ם נוהג כשמבשלים קעטשו"פ או מוסטר"ד וכיוצא בו דברים המשמשים אחר כך בתורת טפל ממש. ואין חידוש זה נוהג כשמבשלים בינ"ז או ארבע"ס שאין משמשים כטפל לשאר הירקות, אלא רק נמצאים בסאלא"ד כאחוז פחות הרבה מאשר חמשים אחוז]. אך בנדון המרק הזה שהכל מתבשל ביחד נראה שאף הדין השני של עיקר וטפל גם כן שייך כאן, שמאחר שאחוז תפוחי האדמה המתוקים פחות הוא מאשר חמשים אחוז, ורוב הירקות של המרק הם בבחינת נאכלים כמות שהם חיים, שפיר יש לדון על כל מעשה הבישול הזה (של המרק) כבשול על דבר הנאכל כמות שהוא חי (דאזלינן בחר רובו לקבוע את אופי המאכל) אשר אין בו משום בישולי גוים.

צבי שכטר

כ"ג ניסן, תשס"ב

Rav Belshy and Rav Genack
read and signed this

SUMMARY OF A - 89

Sweet potatoes require *bishul yisroel*. However, *bishul yisroel* isn't required if diced sweet potatoes are part of a soup which isn't fit for *shulchan melachim* or if most of the other vegetables in the soup are edible raw. This is because the decision as to whether a food requires *bishul yisroel* is based on the overall food and not the individual ingredients (see below).

A-101

Mixtures of different types of foods

Rabbi Ferrell
April 7, 2000

CASE ONE

IF a company is cooking a *ta'aroves* of two *minim*
AND *min* "A" is ENHANCING *min* "B"

THEN *min* "B" is the *ikkar*
(even if it's the *miut* AND even if both *minim* are *NIKKARIM* before the *bishul*),

AND IF *min* "B" is NOT *shayyakh* to *bishul akum*
THEN this *ta'aroves* is not *assur mishum bishul akum*
AND the company can be certified as-is.

CASE TWO

IF a company is cooking a *ta'aroves* of two *minim*
AND neither of the *minim* is *NIKKAR* before the *bishul*
(i.e., it's a blend; it's physically one mass)
AND neither of the *minim* is enhancing the other *min*,

THEN the *min* that's the *ROV* is the *ikkar*
(even if the *miut* is from 5 primary grains),⁵

AND IF the *min* that's the *ROV* is NOT *shayyakh* to *bishul akum*
THEN this *ta'aroves* is not *assur mishum bishul akum*
AND the company can be certified as-is.

Rav Schachter, Rav Genack and Rav Belsky
read and signed this

A-105

Deep fried food—Doughnuts

הנה בספר ערוך השולחן (סי' קי"ב סעיף ל"א) הביא דעיסה עבה שנטגן בשמן נידון כפת ומותר אם נעשה על ידי פלטר עכו"ם אלא אם כן במקום שנהגו לאסור. ויש לעיין היטב בזה כי דינו זה לקוח מספר פר"ח (סוף ס"ק י"ז) שהעתיק דעת הריב"ש (סי' כ"ח) שפסק כן, והמעין בריב"ש יראה שהוא ז"ל הכריע כדעת ר"ת דס"ל דעיסה שנטגן הוה פת גמור (ע' תוס' פסחים לו: ד"ה דבולי), מיהו אנן לא קי"ל כוותיה, עי' או"ח סי' קס"ח סעיף י"ג וגם בהל' חלה יו"ד סימן שכ"ט שהכריע המחבר דלא כר"ת, והריב"ש חלק עליו ופסק כר"ת.

⁵ This is because we follow the *Pri Megadim* (M.Z.) 112:2 here.

ומהשתא קשה טובא דהיאך נסמוך על דעה זו הבנויה על שיטה דלא נקטינן כוותיה. איברא דאפשר לומר דמידי ספיקא לא נפקינן ודעת ר"ת לא בטלה אלא דמספק מקילינן לענין ברכת מזונות ולענין חלת חוץ לארץ וחלה בזמן הזה, ואף הכא נקיל בספק בישול עכו"ם שהוא ספיקא דרבנן. מיהו מדברי הריב"ש מבואר להמעין דלא סמך להקל בעיסה מטונגת אלא אחרי שפסק לגמרי כר"ת בכל מילי, אם כן מוכח דלדידן יש בו משום בשול ולא מקרי אפיה להתיר במקום שנהגו.

אולם מטעם אחר נראה לי דשפיר יש להקל בענין doughnuts כי המין הזה שנדונין עליו, רצה לומר הגדולים הרגילים, אינם עולים על שולחן מלכים כלל, ונאפים (או נטגנים) רק לצורך אכילת עראי שהיא חוץ לסעודה ואינם באים כלל ללפת את הפת ואף לא לקינוח או לפרפרת בשום סעודה חשובה כגון חתונות וכיוצא בזה. נמצא דאף אם נחזיקם כמבשולים הרי מותרים הם מדינא ואין להחמיר כלל, ובמקום אחר (A-106) הארכתי בענין עולה על שולחן מלכים לדון אי ניזיל בתר המין או העובדא הפרטית והוכחתי בראיות ברורות לקולא.

ישראל הלוי בעלסקי
ו' טבת תשנ"ט לפ"ק

Rav Schachter commented as follows:

ומקשים העולם, דהלא נהגו להגיש דונוט"ס קטנטנים בסעודת חתונה, ולכאור' ההבדל שבין הגדולים והקטנים בזה איננו כל כך גדול עד שנאמר ששני מינים נפרדים המה, ומדוע לא נדון על' כל דונוט"ס - אפילו על הגדולים שבהם - שדינם כעולה על שולחן מלכים מכח הקטנים. ועיין.
צ.ש.

Rav Belsky commented as follows:

איברא דהדונוט"ס הקטנים הם אותו דבר כמו הגדולים, אבל פוק חזי - כל העולם אוכלים דונוט"ס רק כמאכל עראי אלא דמישהו רצה להכניסם בשולחן הפרפרת (שמארגיסבאר"ד) ולא עלתה בידו עד ששינה צורתו, ואיך יתכן שבשביל זה יתהפך סוג המאכל הנ"ל בסבת דבר לא מצוי ואף לא אפשר בלתי שינוי צורה. אילו היה אותו הדונוט"ס ממש נמצא מפעם לפעם בשולחן מלכים היה אפשר לדון עליו, ואף על פי כן לא היה ברור מספיק לקבעו כעולה על שולחן מלכים מטעם ההשתמשות הבלתי רגיל הנ"ל, אבל השתא דאף הנ"ל לא הצליחו לקיים בלתי שינוי, מסתבר דלא יגרר המאכל החשוב המצוי על ידו לדבר העולה על שולחן מלכים.

י. בעלסקי

Rav Schachter responded as follows:

שמענו מכבוד הרב ירחמיאל מוריסון שליט"א שהבדל עקרוני יש בין דונוט"ס שהם מקוק"י ד"ו (cookie dough) לבין אלו הקטנטנים שמגישים בשולחן וינ"א (שבסוף החתונות), שאלו האחרונים הם ייס"ט ד"ו (yeast dough) וטעמיהם שונים זה מזה ולא קרב זה אל זה כל עיקר. ולפי זה, אף דמקובל להתיר דונוט"ס מקוק"י ד"ו מצירוף הטעמים (דאינם עולים כלל על שולחן מלכים, ולר"ת דינם כפת, ופת פלטר שריא), מכל מקום בדונוט"ס שמייס"ט ד"ו לכאורה יש לחוש בהם לבשול עכו"ם ואף בגדולים שבהם, דאף דאין מגישים בשולחן הוינ"א אלא הקטנטנים, זהו מפני שבני אדם לא רוצים לאכול הגדולים בחתונה ויהי' השמן והסוכר טוח על פניהם, אבל מסתמא הם נידונים כמין אחד ממש, ועל פי פשוטו יש לדון על שניהם כעולה על שולחן מלכים. [ולא דמי למה שכתב בספר חלקת בנימין (עמודים ס"ז וס"ח) דמבואר באו"ה דאין לאסור בני מעיים (שאינם עולים על שולחן מלכים) מטעם לא פלוג, או מפני שהכל מין אחד (של בשר), אלא רק מטעם שעולים על שולחן מלכים בתורת פרפרת. דשאני התם שטעמיהם שונים, מה שאין כן כאן, שהקטנים והגדולים הם זהים ממש והסיבה לחלק ביניהם הוא רק מהטעם הנ"ל - שלא רוצים שיהי' טוח על פניהם וכו'].

אכן לאחר העיון טפי נראים דברי הגרי"ב שליט"א, דמאחר דרובא דרובא של הדונוט"ס אינם עולים על שולחן מלכים (מהסברא שהזכרנו - שאינם רוצים שיהי' השמן טוח על פניהם), קשה לומר שבגלל המיעוט שאינו מצוי (המוגש בשולחן הוינ"א) שרק נתאפשר על ידי שינוי הצורה, יתהפך דין הרוב להיחשב כעולה על שולחן מלכים.

צבי שכתב

עש"ק פ' שלח תשס"ב

Rav Genack read and signed this

SUMMARY OF A-105

Deep-fried foods are considered *tavshilim* and are subject to the halachos of *bishul* (as opposed to *pas*) *akum*. Most doughnuts don't require *bishul yisroel* because they aren't *oleh al shulchan melachim*.

A-90

Thin dough—Crepe/blintz

Rabbi Paretzky
January 1999

On January 27 and 28, 1999, I had a full discussion with Rabbi Belsky if there is a problem of *bishul akum* with crepes produced at.... (an institutional product). I showed Rabbi Belsky a pictorial description of the crepe machine as well as actual samples of the crepe product (a very thin dough—what we would call a *blintz*).

At first, Rabbi Belsky felt there would be an issue of *bishul akum* because the dough is so thin that one cannot be *koveah seudah* on it; as such it is not considered *pas* and is *assur m'din bishul akum*. This is based upon:

ע' ש"ע או"ח סימן קס"ח סעיף ח' במחבר שכתב "ואותן שבלילתן רכה ודקים מאד שקורין ניבלא"ש מברך עליהם בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש" וע' במשנה ברורה שם ס"ק ל"ח ד"נעשים דקין וקלושים הרבה יותר מ...אין לברך עליהם המוציא אפילו בדקבע דאין על זה תורת לחם כלל". ועוד עיין ביורה דעה סימן קי"ב סעיף ו' במחבר ובפרט בהגהת הרמ"א שם ובש"ך ס"ק י"ח ובבית מאיר שם.⁶

However, Rabbi Belsky was then *matir* because of the following reasoning: the crepes as such while possibly "edible" are not made to be eaten but rather to be filled with fillings (cheese, fruit etc.) folded and then baked. Only then is it a finished product. If so, at the point of manufacture it is not *assur mishum bishul akum* because its not finished. Even if edible, it certainly is not *oleh al shulchan melachim* in this state.⁷

The only issue he felt still needed *iyun* would whether we should be concerned that a non-Jew might finish the cooking rendering it *bishul akum*. Being an institutional

⁶ For more discussion of those sources see @ A-30 & 63—DC.

⁷ Rav Schachter commented as follows on this point:

דאין לדון עליו כאילו זה רק מחוסר קצת תיקון (דשפיר חשיב עולה על שולחן מלכים), שבגדון זה הרי מאחר שחטר מה שממלאים בו מבפנים, הרי זה בבחינת "עיקר חסר מן הספר".

צבי שכתב

עש"ק פ' בהר-בחוקותי, תשס"ב

item, perhaps it is not our concern as the *hashgachah* would have to supervise the *bishul* of all of its items.

*Rav Belsky, Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this*

SUMMARY OF A-90

The determining factor as to whether a food is a *tavshil* (and subject to the halachos of *bishul yisroel*) or *pas* (and exempt) is whether one would recite *hamotzi* upon being *koveah seudah* on the food. As such, very thin crepe dough is a *tavshil* and is subject to the halachos of *bishul akum*. Nonetheless, the © doesn't have to arrange that crepe dough be *bishul yisroel* since the Jewish consumer will always fill and re-bake it, thereby rendering it *bishul yisroel*.

A-94

Tzuras hapas—Breakfast Cereal

December 1999

Based on a memo by

Rabbi Gorelik

The determining factor as to whether a food is a *tavshil* (and subject to the halachos of *bishul yisroel*) or *pas* (and exempt) is whether one would recite *hamotzi* upon being *koveah seudah* on the food.⁸ In this context, breakfast cereals are considered *tavshilim* because they lack *tzuras hapas* and one would never recite *hamotzi* regardless of how much cereal they ate.⁹ [In addition, some cereals aren't *pas* because they don't contain any of the 5 grains]. However, Rav Belsky ruled that breakfast cereals do not require *bishul yisroel* because they aren't fit to be served at *shulchan melachim*.

Rav Schachter and Rav Genack commented as follows:

כן נראה פשוט, שאפילו מי שאכל טון של צירי"ז אינו מברך על זה ברכת המזון, דאין בזה צורת הפת כל עיקר. אבל לפי הגדרת החזון איש בדין עולה על שולחן מלכים, עדיין יש לפנינו שאלה. אלא אם כן נקיל מטעם ספק ספיקא דיש מקילים בנעשה בפעקטער"י ובפרט (כסברת הגר"פ) אם אופן הבישול שבפעקטער"י שונה לגמרי מאשר אופן הבישול שבבית בזה, וצירי"ז בכלל אינם נעשים בבית, ודברי הגר"נ טעלושקין בזה בסוף ספרו טהרת מים צע"ג.

צבי שכטר

ערב שבת חנוכה תשס"ב

צירי"ז אינו עולה על שלחן מלכים, וכן נהגו בכל הישיבות שאכלו קאר"ן פלאק"ס וכו', ואולי כונת הטהרת מים הוא דאפילו אי נקוט כדברי החזון איש שהבאתי בספרי גן שושנים, מכל מקום אין אוכלים קאר"ן פלאק"ס בלא חלב, ולכן לעצמם אינם עולים על שלחן מלכים.

מנחם דוב גנק

⁸ See © A-63.

⁹ See *Rema* 168:13, *Shulchan Aruch* 168:15 and *Mishnah Berurah* 168:38.

Rav Belsky commented as follows:

כל השיחה לענין שולחן מלכים, הן חידושו של מרן החזון איש והן חידושו של הגאון רב טעלושקין ז"ל, הכל הם חידושים ולא יותר, אבל ח"ו להכניסם בגוף ההלכה שאנו משתמשים בו יום יום. וכי תעלה על דעתך שהבת מלך שהביאו לה עבדיה ציקי קדירה בחשאי שלפי הגמ' (פסחים נו.) הם שטים מכבוד המלכות, האם נאמר דיחשבו לפי זה עולים על שולחן מלכים, וכי ס"ד שארנבת חיה תחשב עולה על שולחן מלכים מכיון שאכלה נבוכדנאזר בחשאי (ע' מדרש תנחומא ריש פרשת ואתחנן), וכל מעשה פרטי שלכל עכו"ם נבל אשר בשם מלך יכונה, מה שאחיו מתבזים הימנו, אינם נכנסים לכלל שולחן מלכים של כבוד והידור. ומה לנו לאסוף דעות כודדות אשר לא נתקבלו על ידי כל ישראל ולהשתמש בהם למעשה. ולענין הב' כן הוא הדבר אף שלא מוזר הוא כל כך כמו הראשון, ואין לעשות כנין וצירוף תמיד משיטות דחיות, אבל להשתעשע בהם בספרי פלפול נכון הוא, אבל לא ברשימת הלכה פסוקה כנ"ל.

י. בעלסקי

י"ב סיון תשס"ב לפ"ק

SUMMARY OF A-94

Breakfast cereals don't require *bishul yisroel* because they aren't fit to be served at *shulchan melachim*.

A-60

Foods cooked in a factory using specialized equipment

This is Section 6 of an article by Rav Genack
The article was printed in *Mesorah* Volume 1

הרא"ה כתב בבדק הבית (בית ג' שער ז'). וז"ל, שהאופה אופה בבית מיוחד לכך, ואינו מתכוין לבשל לעצמו ולא לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו, לפי שהוא שכיר לאפות ולבשל לכל הבא בבית מיוחד שאין בני אדם אוכלין בו ולא שותין בו, והוא רשות הרבים לכל העולם, בזה אפשר לדון לזכות, דכי הא לא חשיב בשולי נכרים, דלא שייך בהא איקרובי דעתא, וכל שכן לענין פת שהקלו בו, עכ"ל. ולהרא"ה בכל בית חרושת אין בו משום בישולי נכרים, שמבשלים לכל העולם.

ואפשר לומר שבית חרושת אלים מפלטר, דמה שהתירו פת פלטר היינו דוקא בפת, ולא בבישול [וכדמוכח גם מהרמ"א (סי' קי"ב סעיף ו), דיש אוסרים פת שביצים טוחים על פניו, משום שהן בעין ואסורים משום בישול, דאף דהפת מותר משום פלטר, הביצים אסורים]. אבל זהו דוקא בפלטר, שהישראל והנכרי המבשל נפגשים, שהנכרי מוכר לישראל. אבל בבישול הנכרים שכבתי החרושת שבזמננו, שאין הישראל האוכל את המאכל נפגש כלל עם הפועל הנכרי העובד בזה, שוב אין כאן חשש חתנות כלל, ומותר. וכן הי' סבור הגר"מ פיינשטיין זצ"ל. ופעם אירע שאלה כזו במפעל שהיה עושה "עג ראלס" (egg rolls), ושאל הגר"מ פיינשטיין על ידי הרה"ג ר' נטע גרינבלאט שליט"א אחד מתלמידיו המובהקים, שהוא מהרבנים באו. יו., וכתב הרה"ר נטע את חות דעת רבו הרה"ר משה בענין זה וקראו לפניו, והסכים שכך היתה כונתו, ולכן אני מוסר בזה את כל התשובה, שעוד לא נדפסה:

[שאלה] בדבר המכונה האוטומטית שנוצרה במיוחד לחמם ביצים טרופות בחימום של קיטור (סטים, בלע"ז), ונעשות מה שקורים "עג ראלס", וזוהי צורת הפעלתה: "בתחילת השבוע אינו יהודי לוחץ כפתור חשמלי שמדליק ומכין את המכונה, ובכל עת שהביצים הטרופות באות אליה על ידי צינור מכלי אחד, מתחלת המכונה לפעול מעצמה, וגורמת להכלים שבתוכה הנקראים בשם "מאלדס" לקבל את הביצים, והכלים עוברים מעל

לקיטור עד שהביצים נגמרות על ידי החום, ואז המכונה מוציאה את ה"עג ראלס" לחוץ ואורות אותם בחבילות. אחרי שמתרוקנים הכלים, המכונה מפסיקה מעצמה מלפעול, וכך היא עומדת בלא פעולה עד שביצים אחרות באות אליה, שאז מתחילה מעצמה, באופן אוטומטי, את תהליך יצירת ה"עג ראלס". כי מתחילה המכונה ומפסיקה מעצמה עבודתה עד סוף השבוע, שאז מפסיקים את כוח החשמל המחובר אליה. גם ביאת הביצים טרופות אל מכונת החימום היא באופן אוטומטי מכלי העומד בחדר אחר, כשמתמלא הכלי בביצים, יש מגוע ("מוטור") שמתחיל מעצמו להעביר את הביצים למכונת החימום השניה, על ידי שנפתח הצינור והביצים עוברות בתוכו למכונת החימום [עז כאן לשון השאלה]

[תשובה] יש לדון להתיר "עג ראלס" אלו מאיסור בישול עכו"ם, דהנה כבר דנו בעלי הוראה בדור שעבר, כשעלתה שאלת ה"סרדינים" וכדומה להתיר משום דבמציאות לא שייך בהם גזירה דחתנות, דהרי מתבשלים בבית חרושת על ידי כמה וכמה פועלים אינם יהודים, ונאכלים במקום אחר לגמרי, באופן שלא יבואו האוכלים להתקרב לאלה שעסקו בבישולם. והאוסרים סוברים שמכל מקום יש לאסור משום לא פלוג רבנן. ונראה שלא שייך לאסור משום לא פלוג אלא כשהבישול הוא באופן הרגיל, בגוונא ששיך שיבואו לידי קירוב, שאז אף כשהבישול הוא במקום אחר, שלא שייך התקרבות לא"י המבשלים, אסור משום לא פלוג. אבל באופן שלנו, שמתחממים הביצים על ידי מכונה, ובצורה שכזו שלעולם לא מבשלים במכונה זאת באופן שיש חשש של קירוב במציאות, (ובאמת כשהביצים מתחממות, אין אינם יהודים מתעסקים אז בחימום), י"ל שאין לאסור משום לא פלוג, דהרי בצורה זו של בישול אין חשש של חתנות לעולם.

כתבתי את זה לי בהסכמת מרן הר"מ, ואחר שכתבתי קראתי את זה לפניו ואמר שנכתב כראוי. עכ"ד.

ועיין עוד במנחת יצחק (חלק ג' סי' כ"ו וחלק י' סי' ס"ז) שהביא דעת המהרי"ט צהלון המוכא בכרכי יוסף, דבישול פלטר מותר, והשתמש בזה כסניף להיתר, יחד עם דעת הפוסקים הסוברים דקיטור חשוב כמעושן.

[אלא דאנן באו. יו. דגין תוצרת בית חרושת כדין פלטר דאסור לענין בישול עכו"ם ומותר לענין פת וכדוהוכחו מהרמ"א לעיל].

Rav Schachter read and signed this

Rav Belsky added the following:

כבר קבלנו כאן להשתמש בהיתר זה עם סניף מהיתר אחר, והדברים מפורסמים. ודע, שהנוסח שמסר הרב נטע נ"י הוא אמיתי, ולא כמו שאחרים השמיעו כאילו מרן התיר בכל בית חרושת, וכן שמעתי מפיו, כמו שפרסמתי כבר.

י. בעלסקי

SUMMARY OF A-60:6

Iggeros Moshe holds that food cooked in a factory with equipment that is radically different than that used in a home, isn't forbidden as *bishul akum*. The OU only relies on this opinion if there are also other reasons to be lenient (see A-21 on page 33).

Chapter 2

Specific Foods

M-7

Master list of *bishul akum* status of foods

March 2002

There are 9 potential reasons why the © can certify a given food even if it isn't *bishul yisroel*. This document will summarize those reasons and use a table to identify which reasons (if any) apply to specific foods.¹ The 9 reasons are divided into two groups:

- A. Five reasons why a food might be exempt from *bishul akum* regardless of how it is cooked.
- B. Four reasons why the method or level of cooking typically done in a factory doesn't demand *bishul yisroel*. However, the food may require *bishul yisroel* if it is cooked differently or when it is prepared by the consumer.

The food doesn't require *bishul yisroel*

1. **Edible raw:** Foods which are edible raw are excluded from the prohibition of *bishul akum*.² Foods which people would eat raw but are always pasteurized for safety, are considered edible raw.

---

¹ The fish portions of this document were prepared by Rabbi Donneal Epstein.

² *Shulchan Aruch* 113:1.

2. **Not served at *shulchan melachim*:** Foods which aren't fit to be served at *shulchan melachim* are excluded from the prohibition of *bishul akum*.³
3. ***Ta'aruvos* which is primarily permitted:** In many cases there is no prohibition of *bishul akum* on foods whose primary components aren't subject to *bishul akum* (as above) even if the secondary components are subject to *bishul akum*.⁴
4. ***Tafel*:** Foods which are only served at *shulchan melachim* as an accompaniment to another food aren't considered *oleh al shulchan melachim* and are excluded from the prohibition of *bishul akum*.⁵
5. **Not a *tavshil*:** Foods whose *bracha rishonah* is *hamotzi* (at all times or at least when one is *koveah seudah* on them) are considered *pas* and aren't subject to the prohibition of *bishul akum*.⁶ Deep fried foods aren't subject to this leniency.⁷ [The © certifies *pas paltar* as kosher].⁸

No arrangement required by the © (but food may otherwise be subject to *bishul akum*)

6. **Not cooked in plant:** There is no need for the © to arrange for a food to be *bishul yisroel* if it isn't cooked (baked or fried) before it is sold.
7. **Smoked or salted:** Foods which were salted or cold-smoked (and otherwise not cooked, baked or fried) aren't considered "cooked" as relates to *bishul akum*⁹ and there is no need for the © to arrange that such foods be *bishul yisroel*. Hot-smoked food is considered cooked and is subject to *bishul akum*.¹⁰
8. **Steamed in a factory's specialized equipment:** Foods cooked with direct steam¹¹ and in a factory which uses equipment which is radically different than the type used in a home¹² aren't subject to the prohibition of *bishul akum*.¹³
9. **Consumer finishes cooking:** There is no need for the © to arrange for a food to be *bishul yisroel* if the (Jewish) consumer will finish or meaningfully add to a cooking process which was started by a non-Jew in the factory.¹⁴ *L'chatchilah* this should only be relied upon if the food isn't *k'ma'achal ben drusai* when it leaves the plant.¹⁵

³ *Shulchan Aruch* 113:1.

⁴ *Shulchan Aruch* 113:2.

⁵ © 130 & 131.

⁶ © A-63:2 based on *Beis Meir* to *Rema* Y.D. 112:6.

⁷ © A-105.

⁸ Based on *Shulchan Aruch* 112:2. Accordingly, people who don't eat *pas paltar* during *Aseres Y'mei Teshuva* (as per *Shulchan Aruch* O.C. 603:1) wouldn't eat foods listed in this category unless the foods were known to be *pas yisroel*.

⁹ *Shulchan Aruch* 113:13.

¹⁰ See © A-41.

¹¹ As opposed to steam in a retort that heats containers filled with food and brine (or another liquid). In that case, the steam heats the brine and the brine, as opposed to the steam, cooks the food (© A-14, 46 & 47:3)

¹² As opposed to equipment which is merely larger than the pots used in a home.

¹³ © A-21. This is a combination/*tziruf* of different *Poskim* who hold that cooking via steam is similar to smoking and *Poskim* who hold that the prohibition of *bishul akum* doesn't apply to factories which use specialized equipment.

¹⁴ *Rema* 113:9. See also © A-23.

¹⁵ © A-52 (see there for more details on this issue). This is even more important for *Sephardic* Jews who follows *Shulchan Aruch* 113:9.

FOOD	Requires <i>bishul yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Almond products-all		✓								
Anchovy paste							✓			
Apple products-all		✓								
Apricot products-all		✓								
Artichokes ¹⁶	✓									
Asparagus ¹⁷	✓									
Bagel						✓				
Banana products-all		✓								
Barley (raw)							✓			
Beans ¹⁸			✓							
Beef-raw							✓			
Beer ¹⁹			✓	✓						
Beet products-all ²⁰		✓								
Blintz - Dough (un filled) ²¹										✓
Filled (and cooked)	✓									
Bologna	✓									
Boršcht (beet juice) ²²		✓								
Bread ²³						✓				
Bread crumbs ²⁴						✓				

¹⁶ @ A-110. Artichokes aren't eaten raw in the USA and Spain (two of the primary producers of artichokes) but are reportedly eaten raw in Egypt. Do artichokes cooked in Egypt and sold in the USA require *bishul yisroel*? See @ A-88 where Rav Belsky is lenient and Rav Schachter is strict.

¹⁷ @ A-110.

¹⁸ @ A-131. Beans are served at *shulchan melachim* as a *tafel* to a salad and there is even one method of serving them as a non-*tafel* at *shulchan melachim*, but these aren't sufficient to demand that all beans be *bishul yisroel* (ibid.).

¹⁹ *Taz* 114:1 & *Shach* 114:1 (and @ A-53).

²⁰ @ A-110.

²¹ @ A-90.

²² @ A-110.

²³ See @ A-63 for an explanation as to why the egg glaze on white bread doesn't require *bishul yisroel*.

²⁴ Bread crumbs may become a *tavshil* depending on how they are used (see *Shulchan Aruch* O.C. 168:10-11 and commentaries) but are *pas* when baked by the *akum*. Rav Schachter noted that even those who argue that bread baked specifically to be used as bread crumbs isn't *pas*, would agree that bread crumbs don't require *bishul yisroel* because they are only *oleh* at *shulchan melachim* as a *tafel*.

FOOD	Requires <i>bishul yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Breakfast cereal- cold ²⁵ & hot			✓							
Broccoli		✓								
Bubble gum			✓							
Buckwheat/ kasha			✓							
Butter		✓								
Butternut squash ²⁶	✓									
Button mushroom		✓								
CANNED ITEMS										
- Artichoke ²⁷	✓									
- Asparagus ²⁸	✓									
- Baby corn		✓								
- Beans ²⁹			✓							
- Beets ³⁰		✓								
- Chickpeas ³¹			✓							
- Corn ³²		✓								
- Cranberry sauce ³³		✓								
- Green beans		✓								
- Hearts of Palm ³⁴		✓								
- Mandarin Oranges		✓								
- Mushroom (button)		✓								
- Olives		✓								
- Peaches		✓								
- Pears		✓								

²⁵ ⑩ A-94.²⁶ ⑩ A-110.²⁷ ⑩ A-110.²⁸ ⑩ A-110.²⁹ ⑩ A-131. Beans and chickpeas are served at *shulchan melachim* as a *tafel* to a salad and there is even one method of serving them as a non-*tafel* at *shulchan melachim*, but these aren't sufficient to demand that all beans and chickpeas be *bishul yisroel* (ibid.).³⁰ ⑩ A-110.³¹ ⑩ A-131. See footnote 29.³² ⑩ A-136.³³ ⑩ A-103.³⁴ ⑩ A-88.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>ysisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
- Peas		✓								
- Pineapple		✓								
- Potatoes	✓									
- Salmon ³⁵			✓							
- Soups— see Soups										
- String beans		✓								
- Tomato products		✓								
- Tuna ³⁶			✓						✓	
- Salmon			✓							
- Sardines			✓							
- Water chestnuts ³⁷					✓					
Canola oil					✓					
Carrot juice		✓								
Cashew products-all		✓								
Cauliflower		✓								
Caviar (roe)								✓		
Cereal										
- Cold ³⁸			✓							
- Hot			✓							
- Infant			✓							
Cheese-all		✓								
Chewing gum			✓							
Chicken soup										
- Artificial				✓						
- Real										
Chicken-raw							✓			
Chickpeas ³⁹			✓							
Chocolate syrup					✓					
Chow mein noodles ⁴⁰					✓					
Chubs ⁴¹	✓									
Chumus ⁴²			✓							

³⁵ See ④ A-46-47.³⁶ See *Canned Tuna* by Rav Schachter and ④ A-23.³⁷ ④ A-49.³⁸ ④ A-94.³⁹ ④ A-131. Chickpeas are served at *shulchan melachim* as a *tafel* to a salad and there is even one method of serving them as a non-*tafel* at *shulchan melachim*, but these aren't sufficient to demand that all chickpeas be *bishul yisroel* (ibid.).⁴⁰ ④ A-130-131.⁴¹ ④ X-1:111.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Cocoa powder					✓					
Coconut		✓								
Coffee ⁴³				✓						
Cold cereal ⁴⁴			✓							
Cold Cuts	✓									
Coleslaw		✓								
Cookies						✓				
Cooking oil					✓					
Corn										
– Canned ⁴⁵		✓								
– Chips			✓							
– Muffin ⁴⁶						✓				
– Syrup					✓					
Cottage cheese		✓								
Cotton candy			✓							
Cottonseed oil					✓					
Crackers						✓				
Cranberry products-all ⁴⁷		✓								
Cream of...soup										
– Broccoli		✓								
– Mushroom		✓								
– Potato	✓									
Crepe										
– Dough (un filled) ⁴⁸										✓
– Filled (and cooked)	✓									
Croutons										
– Baked ⁴⁹						✓				
– Fried					✓					
Cucumber salad		✓								

⁴² *Chumus* is made from chickpeas and chickpeas aren't served at *shulchan melachim* (® A-131).

⁴³ ® A-53.

⁴⁴ ® A-94.

⁴⁵ ® A-136.

⁴⁶ Muffins that contain at least one of the five grains are *pas*. Corn muffins that don't contain any of the five grains don't require *bishul yisroel* because corn is edible raw (® A-136).

⁴⁷ ® A-103.

⁴⁸ ® A-90.

⁴⁹ Rav Schachter noted that even those who argue that bread baked specifically to be used as croutons isn't *pas*, would agree that croutons don't require *bishul yisroel* because they are only *oleh al shulchan melachim* as a *tafel*.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Dehydrated potatoes— dices, flakes, granules, hash browns, latkes & slices. ⁵⁰									✓	
Dough- pastry, unfilled ⁵¹										✓
Doughnut ⁵² – Very small & made of yeast dough – All others	✓		✓							
Dressing (salad)					✓					
Dried fruit- all ⁵³		✓								
Duck sauce		✓								
Eggplant ⁵⁴	✓									
Eggs – Liquid – Fried – Raw – Spray dried	✓						✓			✓
Falafel ball ⁵⁵			✓							
Filletted fish (not cooked)							✓			
FISH⁵⁶										
– Anchovy paste							✓			
– Burgers							✓			
– Caviar (roe)								✓		
– Chubs ⁵⁷	✓									
– Fillets (not cooked)							✓			✓
– Fish sticks										
– Gefilte fish-cooked	✓									

⁵⁰ @ A-21, 23 & 25.⁵¹ See @ A-90.⁵² @ A-105.⁵³ Including dried apples, apricots, grapes (raisins), pears & plums (prunes).⁵⁴ @ A-110.⁵⁵ Falafel is made from chickpeas which aren't served at *shulchan melachim* (@ A-131).⁵⁶ The fish portions of this document were prepared by Rabbi Donnal Epstein.⁵⁷ @ X-1:111.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>ysisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
- Gefilte fish-raw							✓			
- Herring (pickled) ⁵⁸								✓		
- Lox ⁵⁹								✓		
- Roe (caviar)								✓		
- Salmon (canned) ⁶⁰			✓							
- Salmon- cold smoked ⁶¹								✓		
- Salmon- hot smoked ⁶²	✓							✓		
- Salmon steak (broiled)	✓									
- Sardines			✓							
- Tuna (canned) ⁶³			✓						✓	
- Tuna steak (broiled)	✓									
- Whitefish ⁶⁴	✓									
Flatbread						✓				
Flour							✓			
Frank in blanket	✓									
Frankfurter	✓									
French fries- frozen ⁶⁵			✓							
French toast ⁶⁶			✓							
Fried eggs	✓									
Frozen French fries ⁶⁷			✓							
Frozen latkes ⁶⁸	✓									

⁵⁸ @ X-1:111.⁵⁹ @ X-1:111. Lox is brined salmon. People occasionally confuse cold-smoked salmon with lox.⁶⁰ See @ A-46-47.⁶¹ This is sometimes confused with lox (which is brined salmon).⁶² @ X-1:111.⁶³ See *Canned Tuna* by Rav Schachter and @ A-23.⁶⁴ @ X-1:111.⁶⁵ @ A-25.⁶⁶ See @ A-63:2.⁶⁷ @ A-25.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Fruit juice (all ⁶⁹)		✓								
Fruit leather		✓								
Fruit punch		✓								
Fruit soup		✓								
Gefilte fish – Cooked – Raw	✓						✓			
Granola bar			✓							
Grape juice		✓								
Green beans		✓								
Gum – Chewing – Polysaccha- ride (e.g. guar gum)			✓		✓					
Hard candy			✓							
Hearts of palm ⁷⁰		✓								
Herring (pickled) ⁷¹								✓		
Honey		✓								
Horseradish ⁷²		✓								
Hot cereal			✓							
Hot cocoa powder			✓	✓						
Ice Cream		✓								
Infant cereal			✓							
Infant formula – Milk – Other		✓	✓							
Instant potatoes ⁷³									✓	
Jam-see Jelly										
Jelly— Apricot, raspberry & strawberry		✓								
Jelly beans			✓							

⁶⁸ © A-25.⁶⁹ Including the juice of apples, beets (borscht) (© A-110), carrots, cranberries (© A-103), grapes, lemons, oranges, pineapples, prunes and tomatoes.⁷⁰ © A-88.⁷¹ © X-1:111.⁷² See © A-110.⁷³ © A-21 & 25.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Juice (all fruit juice) ⁷⁴		✓								
Kasha- buckwheat			✓							
Ketchup		✓								
Larkes – Dehydrated ⁷⁵ – Frozen ⁷⁶									✓	
Lemon juice		✓								
Lentil soup ⁷⁷			✓							
Liquid eggs										✓
Lox ⁷⁸								✓		
Macaroons		✓								
Mandarin Oranges		✓								
Margarine					✓					
Marshmallow			✓							
Matzah incl. egg or flavored						✓				
Matzo Meal ⁷⁹						✓				
Mayonnaise					✓					
Meat-raw							✓			
Melba toast						✓				
Milk		✓								
Muffin ⁸⁰						✓				
Mushroom – Button – Portobello		✓								
Mushroom barley soup (cooked)		✓								
Mustard ⁸¹					✓					
Noodles— see pasta										
Nut products- all ⁸²		✓								

⁷⁴ Including the juice of apples, beets (borscht) (© A-110), carrots, cranberries (© A-103), grapes, lemons, oranges, pineapples, prunes and tomatoes.

⁷⁵ © A-25:2.

⁷⁶ © A-23 & 25:3.

⁷⁷ © A-64:3.

⁷⁸ © X-1:111. Lox is brined salmon. People occasionally confuse cold-smoked salmon with lox.

⁷⁹ Matzo meal may become a *tavshil* depending on how it is used (see *Shulchan Aruch* O.C. 168:10-11 and commentaries) but is *pas* when baked by the *akum*.

⁸⁰ Muffins that contain at least one of the five grains are *pas*. Corn muffins that don't contain any of the five grains don't require *bishul yisroel* because corn is edible raw (© A-136).

⁸¹ © A-89.

⁸² Including almonds, cashews, peanuts, pistachios and walnuts.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Nutritional supplement			✓							
Oil-all (vegetable)					✓					
Olive products-all		✓								
Orange juice		✓								
Pancakes- see note ⁸³			✓			✓				
Pasta - Standard - Cooked - Instant	✓						✓		✓	
Pastry dough ⁸⁴										✓
Patty-pan squash ⁸⁵	✓									
Peaches		✓								
Peanut products-all		✓								
Pearled barley							✓			
Pears		✓								
Peas		✓								
Pepper-all		✓								
Pickled herring ⁸⁶								✓		
Pickles		✓								
Pie crust						✓				
Pineapple products-all		✓								
Pistachios		✓								
Pita						✓				
Pizza						✓				
Popcorn			✓							
Popcorn kernels			✓							
Portobello mushrooms	✓									
POTATO PRODUCTS										
- Chips ⁸⁷			✓							

⁸³ @ A-63 (& A-30) cites a disagreement between *Shulchan Aruch* O.C. 168:15 and *Magen Avraham* 168:41 as to whether pancakes are *pas* (and not subject to *bishul akum*) or a *tavshil* but notes that even if pancakes are a *tavshil* they don't require *bishul yisroel* because they aren't served at *shulchan melachim*.

⁸⁴ See @ A-90.

⁸⁵ @ A-110.

⁸⁶ @ X-1:111.

⁸⁷ @ A-68 & 106.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible <i>raw</i>	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
- Dehydrate d dices, slices, hash browns & latkes ⁸⁸									✓	
- Flakes & granules ⁸⁹									✓	
- French fries (frozen) ⁹⁰			✓							
- Instant ⁹¹									✓	
- Latkes (dehydrate d) ⁹²									✓	
- Latkes (frozen) ⁹³	✓									
- Pringles ⁹⁴									✓	
- Salad ⁹⁵	✓									
- Soup (cooked)	✓									
- Whole/can ned	✓									
Poultry-raw							✓			
Preserves- see Jelly										
Pretzels - Hard ⁹⁶ - Soft						✓ ✓				
Pringles ⁹⁷									✓	
Prune products-all		✓								
Pumpkin ⁹⁸	✓									
Pumpkin seeds		✓								
Raisins		✓								
Raspberry products-all		✓								

⁸⁸ ⑩ A-23 & 25.⁸⁹ ⑩ A-21 & 25.⁹⁰ ⑩ A-25.⁹¹ ⑩ A-21 & 25.⁹² ⑩ A-25:2.⁹³ ⑩ A-23 & 25:3.⁹⁴ ⑩ A-23 & 68.⁹⁵ ⑩ X-1:112a.⁹⁶ Rav Schachter held that very thin (hard) pretzels lack *tzuras hapas* and don't qualify as *pas* (see ⑩ A-94); nonetheless, hard pretzels don't require *bishul yisroel* because they aren't *oleh al shulchan melachim*.⁹⁷ ⑩ A-23 & 68.⁹⁸ ⑩ A-110.

FOOD	Requires <i>bishul yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Rice										
- Cakes										
- Drink ⁹⁹			✓							
- Raw				✓						
- Parboiled or instant							✓			
- Powdered ¹⁰⁰	See note ¹⁰¹			✓						
- Soup	✓									
Roe (caviar)								✓		
Salad dressing					✓					
Salami	✓									
Salmon										
- Canned ¹⁰²			✓							
- Cold- smoked ¹⁰³								✓		
- Hot- smoked ¹⁰⁴	✓									
- Steak (broiled)	✓									
Salt		✓								
Sardines			✓							
Sauerkraut		✓								
Soda				✓						
Soup nut-see croutons										
SOUPS										
- Bean ¹⁰⁵			✓							
- Cabbage		✓								
- Chicken- artificial				✓						
- Chicken- real	✓									
- Cream of Broccoli		✓								
- Cream of Mushroom		✓								

⁹⁹ © A-53.¹⁰⁰ © A-53.¹⁰¹ (Whole) instant rice which requires a mere few minutes to heat up is actually fully cooked in the factory and the © would have to arrange for it to be *bishul yisroel*. If the instructions call for 10-15 minutes of cooking, that indicates that the rice isn't fully cooked and the © wouldn't have to arrange for *bishul yisroel* since the (Jewish) consumer will finish off the cooking (© A-85 & 87). Each situation must be evaluated to determine whether the © must arrange for *bishul yisroel*.¹⁰² See © A-46-47.¹⁰³ This is sometimes confused with lox (which is brined salmon).¹⁰⁴ © X-1:111.¹⁰⁵ © A-131.

FOOD	Requires <i>bishul</i> <i>yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
- Cream of Potato	✓									
- Fruit soup		✓								
- Lentil ¹⁰⁶			✓							
- Mushroom		✓								
- Mushroom barley	✓									
- Potato	✓									
- Rice	✓									
- Split pea			✓							
- Tomato		✓								
Sour cream		✓								
Soy sauce					✓					
Soybean oil					✓					
Spices					✓					
Split pea soup			✓							
Squash ¹⁰⁷										
- Butternut	✓									
- Patty pan	✓									
- Zucchini		✓								
Steak sauce		✓								
Strawberry products-all		✓								
String beans		✓								
Stuffing (raw)							✓			
Sugar ¹⁰⁸		✓								
Sunflower seeds		✓								
Sweet potato (yam) ¹⁰⁹	✓									
Tea				✓						
Techina ¹¹⁰		✓								
Tomato products-all		✓								
Tortillas-in USA ¹¹¹			✓							
Tuna										
- Canned ¹¹²			✓						✓	
- Steak (broiled)	✓									

¹⁰⁶ @ A-64:3.¹⁰⁷ @ A-110.¹⁰⁸ Sugar is made from beets or sugar cane which are both edible raw (see @ A-110 and *Biur Halacha* 202:15 s.v. *al hasukar*).¹⁰⁹ @ A-89 & 110. See @ A-89 regarding diced sweet potato.¹¹⁰ *Techina* is made from sesame seeds and sesame seeds are edible raw.¹¹¹ @ A-109.¹¹² See *Canned Tuna* by Rav Schachter and @ A-23.

FOOD	Requires <i>bishul yisroel</i>	Edible raw	Not <i>oleh</i>	Primarily permitted	<i>Tafel</i>	Not <i>tavshil</i>	Not cooked	Smoked or salted	Steam & special equip.	Consumer completes
Turkey roll	✓									
Turkey-raw							✓			
Vegetable (soy) oil					✓					
Vinegar		✓								
Wafers- thin ¹¹³			✓							
Waffles ¹¹⁴			✓							
Walnut products-all		✓								
Water		✓								
Water chestnuts ¹¹⁵					✓					
Whisky ¹¹⁶				✓						
Whitefish ¹¹⁷	✓									
Wine		✓								
Yams (sweet potato) ¹¹⁸	✓									
Yeast					✓					
Yogurt		✓								
Zucchini ¹¹⁹		✓								

A-85

Parboiled and instant rice

אין ספק דלית ביה שאלת בישול עכו"ם באותו שנקרא parboiled דהרי צריך בישול לכל הפחות לעשר דקות בערך ואף לדעת המחבר (סי' קי"ג סעיף ט') דאסר בשבישל העכו"ם כמאכל בן דרוסאי, שאני הכא דאינו ראוי כלל לאכילה לשום אדם ע"י תוצרתו בידי העכו"ם ובלי הבישול שלנו אי אפשר לאוכלו, ומותר בלי פקפוק.

ט' כסלו תש"ס לפ"ק
ישראל הלוי בעלסקי

*Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this*

¹¹³ @ A-129.

¹¹⁴ See @ A-30.

¹¹⁵ @ A-49.

¹¹⁶ Whisky is also "edible raw" because it is drinkable before it is cooked/distilled.

¹¹⁷ @ X-1:111.

¹¹⁸ @ A-89 & 110. See @ A-89 regarding diced sweet potato.

¹¹⁹ @ A-110.

A-87**Instant rice**

מצינו כמה מיני תוצרות של אורז שהוכנו להתבשל בקל, מהם אחד שצריך עשר דקות בישול, ואחד שצריך רק חמש, ועוד. הנה מה שצריך חמש דקות כתוב עליו שנתבשל לגמרי לפני זה וכן הוא האמת שיצקנו לתוכו מים רותחים ומיד היה ראוי לאכילה, ועל האחרים כתיב parboiled ועדיין צריך בישול ממש. ופשוט דמה שנגמר בישולו כבר, צריך בישול ישראל בתוצרתה ואי לאו אסור משום בישולי עכו"ם, והאורז שהוא רק parboiled אינו צריך שום תקון.

והנה אצל פת מצינו דעות דאף מה שנגמר אפייתו רק שמשתבח ע"י אפיית ישראל (קי"ב סעיף י"ב) די בכך, מיהו בבישול לא מצינו לשון כזה שנוכל לסמוך עליו בסוג הנ"ל שנגמר בישולו, ולכן יש להשגיח לתקן הדבר. תיכף ומיד ושלום.

ישראל הלוי בעלסקי
כ"ח שבט תש"ס

Rav Schachter and Rav Genach
read and signed this

SUMMARY OF A-85 & 87

The © must arrange for *bishul yisroel* on instant rice which is completely cooked in the factory. No arrangement must be made for rice which is only partially cooked in the factory, because the Jewish consumer will render it *bishul yisroel* when he completes the cooking at home.

A-53**Powdered rice**

This *teshuva* is reprinted from
page 96 of the *Madrach*

בנוגע לאבקת אורז שמבשלין עכו"ם ומייבשין אותו ומוכרין אותה לערבה במים ולעשות ממנה משקה:

א. עי' פר"ח ביו"ד סוף סי' קי"ב שהביא שם דברי התוס' ע"ז ל"א שמשקה שיש בו תבואה שבישלו עכו"ם מותר דכי היכי דהתבואה בטלה לגבי המים לענין ברכה דשהכל נהיה בדברו, ה"נ היא בטלה לגבי איסור בישול עכו"ם עיי"ש, וה"ה כל המשקאות העשויים מתחילה כדי לבטלם במים כמו קפה וקקאו.

ב. עי' ביד אפרים (על הרמ"א בסי' קי"ג סעיף י"ב) ד"ה ע"י הדחק, וכן בדרכי תשובה (קי"ג ס"ק ס"ה) שהביאו שו"ת אבקת רוכל סי' ל' שבדבר שנתייבש אחר הבישול ואז אינו ראוי לאכילה אלא ע"י בישול אחר שהוא מותר "כיון שמתייבשים כ"כ עד שאין נאכלין אלא ע"י בישול אחר והבישול הא' אין ניכר בהם". אמנם לא יועיל היתר זה כי אם באבקה הצריך תיקון מים חמים אבל אם ראוי לשתי' בתערובת צונן וכיו"ב אין לצרף סניף זה להיתר.

ועוד יש כמה טעמים להתיר שמסתמא אינו עולה על שלחן מלכים (סתם אורז שנתבשל) ועוד לא נתבשל כל צרכו, כמבורר אצלנו. והמחמיר אינו אלא מן המתמיהין.

ישראל בעלסקי

Rav Schachter commented as follows:

ונראה להוסיף, דהיתר המבואר בקטע הראשון לא שייך אלא בבעווערידז"ש ולא במרק. ולפי היתר זה, א"צ שהשני שיבשל את המים היום יהי ישראל, דהואיל ועיקר הבעווערידז"ש היא המים, ואין במים משום בשול עכו"ם, אזלינן בתר עיקר בדיון זה. אכן לפי ההיתרים המבוארים בקטע השני (ואם יהי מרק ולא בעווערידז"ש, אז לא שייך קטע א'), בעינן שהמבשל כעת יהי ישראל. (חוץ מסברת אינו עולה ע"ש מלכים דלפי"ז בכלל אין בעיא)

צבי שכטר

עש"ק פ' מקץ תשס"ב

Rav Genack commented as follows:

עיין בגליון המהרש"א יו"ד ריש סימן קי"ג שהביא ממשניות באר עשק ששתיית קאפ"ע בקאפהייזר מותר וכן הוא בגדון דידן. והוא מבוסס על התוס' בע"ז דף לא: ד"ה ותרוייהו.

מנחם דוב גנק

SUMMARY OF A-53

Rice beverages and rice powder that is used to make rice beverage, do not require bishul yisroel.

A-21

Dehydrated potatoes

הפאטיטו"ז מתבשלים במים בפעקטער"ז בכדי להפריד הקליפות מגוף הפרי, אבל אין המאכל נעשה ראוי לאכילה עד שמחממים אותו שם בקיטור, ואחר כך מיבשים אותם עד שנהפכים לקמח הנקרא dehydrated potatoes, potato flakes או potato granules. וברור שבישול בקיטור הוא אופן משונה של בשול מאשר סתם בשול בתנור. ונראה, שאפשר להקל שלא להצריך בישול ישראל להפאטיטו"ז היבשים האלו בצירוף שני טעמים:

א. כמו שנשתפקו בירושלמי במעושהו אם גזרו בו משום בישולי גוים, וקיי"ל בזה בשו"ע לקולא, דספק דרבנן לקולא, ומהאי טעמא דעת כמה מגדולי האחרונים להקל אף במבושל בקיטור.

ב. מאחר שהבישול נעשה בפעקטער"י ואין אנו יודעים בכלל מי הוא הנכרי המבשל, ויש בזה דיעה בפוסקים להקל, והגרמ"פ נטה להקל בזה - היכא שאופן הבישול שונה לגמרי מאשר בביתו של גוי פרטי - וכאן כן הוא הענין. ואנו נוהגים לסמוך על קולת הגרמ"פ הזאת כשיש עוד סניף להקל המצטרף עמה - וכאן הרי ישנו, וכמו שהקדמנו, לכן נראה שיש להקל בזה.

צבי שכטר

ד' לס' דברים, ו' אב, תשנ"ח

*Rav Genack and Rav Belshy
read and signed this*

A-68

Potato chips and Pringles

This teshuva from Rav Belsky is reprinted
from pages 137-138 of (תשנ"ח) לילות כימים

בענין בישול עכו"ם, דעת רוב הפוסקים מעולם דאזלינן בתר המאכל הפרטי ולא בתר מינו של המאכל ונפ"מ בchips של תפוחי אדמה דבמין של תפוחי אדמה יש אופנים מיוחדים שמכינים אותן להיות באים על שולחן מלכים אבל הchips עצמם אין ראויין להעלותם על שולחן מלכים על כן לא שייך בהו איסור בישול עכו"ם. ומה שאומרים העולם בשם איזה גדולי האחרונים שכתבו שאם נמצא אופן אחד מאיזה מין שראוי להעלותו על שולחן מלכים נאסרו כל אופני הכנת המין ההוא, האמת שלא נמצא כן (או אפילו דומה לזה) בשום פוסק שבעולם ובנוסף לזה שהרי potato chips מטוגנים בשמן, וכל אופן שתפוחי אדמה מוכנים למאכל חשוב הוא רק במבושלים ולא במטוגנים.

ובענין בישול עכו"ם במאכל הנקרא Pringles דדרך עשייתו הוא שתחילה מבשלין תפוחי האדמה עצמן ואחר כך מייבשים אותם ונעשה אבקה ומה עושין הPringles ובתחילה היו עושין האבקה באופן שיצטרך לבשלם עוד פעם כדי לעשות ממנו מאכל ועל כן פסק מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א דיש לסמוך על דברי הבית יוסף בתשובות אבקת רוכל סי' ל' (הובאו דבריו בדרכי תשובה סי' קי"ג ס"ק ס"ה) שכתב שם שאף אם הבישול הראשון היה על ידי עכו"ם ונאסר המאכל, מכל מקום כשנתייבש המאכל וצריך לבישול אחר, והבישול החדש המכשירו נעשה על ידי ישראל, הותר האיסור.

והנה לאחרונה נשתנה דרך עשיית האבקה ועכשיו עושין אותה באופן שאינו צריך לבישול שני כדי להכשירו לאכילה ועל כן הוצרכו הרבנים המכשירים לתקן שלא לקבל האבקה אלא אם נעשית על ידי steaming ולא על ידי בישול רגיל, דבזה הקילו כמה פוסקים דלא הוי כבישול, ועוד יש היתרים אחרים, והיינו דלפעמים אין בישול התפוחי אדמה נגמר אלא על ידי חום הייבוש שבא אחר הבישול, וייבוש זה ודאי לא גרע מעישון (smoking) דלית ביה משום בישול עכו"ם, ועוד דמרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל התיר במאכלים שאי אפשר להכניס בבית בעל הבית אלא בבית חרושת (factory), ואבקה זו ודאי אי אפשר לעשותו בבית בעל הבית.

ועוד חידש מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א סברא אחרת להתיר, והיינו משום שבשעת בישולו אינו ראוי להעלות על שולחן מלכים, דמחוסר הוא בטעם וריח עד שיתבלו אותו, אבל לאחר זמן מה דקדק בסברא זו, מטעם דכל תפוחי אדמה הנאסרין משום בישול עכו"ם אינם ראויין להעלות על שולחן מלכים בשעת בישולן בלי הכנות נוספות ואף על פי כן אסרום הפוסקים בדורות הקודמים אם לא מטעמים אחרים. ועל כל פנים נראה דיכולין לצרף סברא זו עם שאר מטעמים להקל בהג"ל.

והיה יוצא לפי זה דבinstant potatoes ובmashed potatoes שיש להקל במקום שנעשו באופן המבואר לעיל להתיר, והמחמיר להשתמש רק במה שהוכן על ידי ישראל, תבוא עליו ברכה.

Rav Belsky read and signed this

Rav Schachter commented as follows:

סברת הגאון ר' אלישיב לא תפסתי על נכון, וכמו כן יש כעין זה בסוף הספר טהרת מים להגאון המנוח ר"נ טלושקין ז"ל לענין Wheaties וכדומה, ולא הבנתי. וכן לא תפסתי מה שכתב שגמר הבישול בא על ידי הייבוש (אשר לא חמור מעישון) דלכאורה כבר נאסר המאכל משנתבשל כמאכל כן דרוסאי אפילו טרם נגמר

הבישול, אכן להלכה אין צריך לשתי סברות הללו, וכבר מספיק להקל בצירוף סברת הגרמ"פ ודעת המקילים בקיטור.

צבי שכטר

י"ב תמוז, תשס"א

Rav Genack read and signed this

A-23

Pringles and potato latkes

בנדון פאטיט"ו פרינגל"ז - אם יש בו משום בשול עכו"ם. הנה התברר כעת, שמה שמבשלים תחילה את כל הפאטיט"ו"ס במים (blanching), אין הבישול ההוא מספיק כלל לשוויהו אפילו כמאכל בן דרוסאי. ותכלית הבישול ההוא היא להפריד הקליפות מעל הפאטאו"ז, ועיקר הכנתם לאכילה הוא על ידי הקיטור. וכידוע נחלקו הפוסקים האחרונים בבשול בקיטור אם דינו כמעושן, שמקילים בו - או שדינו כבשול רגיל במים. ואשר ממילא נהגו להקל בפאטיט"ו פרינגל"ז - שלא לאסרם מטעם בשול עכו"ם, מכח צירוף כמה סברות, למרות מה שאין אנו סומכים על שום אחת מהסברות האלו לבדה:

1. לומר שאין בקיטור משום בישולי גוים.
  2. קולת הגרמ"פ על פי מקצת מהאחרונים שכל המתבשל במפעל גדול באופן שונה מאשר אופן הבישול בביתו של גוי פרטי.
  3. יש דיעות בריטב"א (ע"ז לח. ד"ה איכא בינייהו), ובספר ערוך השולחן (סי' קי"ג ס"ק ו' וז'), שאין לאסור בישולי גוים אלא אם כן הוא מאכל שמלפתים בו את הפת, לאפוקי פאטיט"ו ציפ"ס או פרינגל"ז. והנה בפוסקים יש שתי דיעות לגבי הקולא דאינו עולה על שלחן מלכים, אם הדבר תלוי במין הירק, או שתלוי במאכל המסוים והפרטי הזה, ובאמת כה"ג יש לומר גם כן שתי אפשרויות אלו לגבי הקולא (דריטב"א וערוה"ש) דלפלת בו את הפת, דמין הירק דפאטיט"ו שפיר מלפתים בו את הפת, ורק במאכל המסוים הזה (של ציפס או פרינגל"ז) אינו מלפת.
- וכבר הכריע ידידינו הגר"י בעלסקי שיחי' בטוב טעם ודעת כדעת הסוברים שתלוי בכל מאכל ומאכל בפרט (ע' A-106 וכן מסקנת החלקת בנימין בביאורים דף ס"ז ע"א-ע"ב). וכן יש להורות לדינא - ואפילו נתפוס כדעת המחמירים, ולא נקבל את הסכרא השלישית הנ"ל, מכל מקום - מספיק להקל בבישולי גוים על פי צירוף שתי הסברות הראשונות.

ולפעמים עושים פאטיט"ו לאטקע"ס במפעל של גויים, וכשקונים אותם, מכניסים אותם לפריזע"ר של המקרר ואחר כך צריכים לבשלו מחדש, בכדי להכינו עוד-הפעם לאכילה. והנה הפוסקים נחלקו כמאכל שנתבשל על ידי נכרי כשליש בשולו, ונגמר בשולו על ידי ישראל, אם יש להתירו, ולדינא קי"ל דמותר, ועיין שם בחלקת בנימין ובA-52 דלכתילה אינו מן הנכון לסמוך על קולא זו אלא בדיעבד. אכן נראה פשוט, דאף בדיעבד דמותר היינו דוקא אם למעשה גמר הבשול נעשה על ידי ישראל. אכן הרבה פעמים בבתים פרטיים וברעסטארנ"ט כל מעשה הבשול נעשה על ידי הנכרים, ואף על פי כן אנו מקילים שאין זה אוסר את המאכל מאחר שהדליק ישראל את האש (או שהנכרי הדליק את האש, מהאש שהדליק ישראל, כמבואר כל זה ברמ"א). אכן נראה פשוט - דקולות אלו רק מועילות לומר שאין מעשה הבשול שנעשה על ידי הגוי אוסר. אבל היכא דכבר נתבשל על ידי הנכרי, וכבר נאסר המאכל ואנו רוצים להתירו אחר כך על ידי זה שגמר הבישול ה' בידי ישראל, נראה פשוט דלזה כבר בעין בשול ישראל כפשוטו.

והנה בטו"א פי"ש גם כן נהגו להקל בנוגע לבשול עכו"ם, ואחת מהקולות שסומכים עליהן (בצירוף כולם) היא, שמתחילה הדג מתבשל על ידי הקיטור, וראוי לאכילה הוא לכל אלא שאחר כך מבשלים אותו בכדי לסלק את כל החידקים שבו (כדי שיוכל להשאר בחנות ימים רבים = for a longer shelf life). ולדעת המקילים בקיטור, אף שכאן לבסוף מבשלים אותו בבשול ממש, אין אותו בשול אוסרתם כי זה כבר נקרא - נאכל כמות שהוא חי. אכן, אם יהי' איזה מאכל שיעשו בו תחילת בשול (כמאכל בן דרוסאי) על ידי קיטור, ואחר כך ימשיכו הנכרים לבשלו (בשול גמור - במשקים) בכדי לגמור את בשולו, כדי שיהי' ראוי לאכילה לכל (ולא רק לבן דרוסאי), לכאורה נראה פשוט שאי אפשר להתיר בזה מטעם נאכל כמות שהוא חי, שהלא הכל תהליך אחד הוא, ונמצא שהנכרים הכינו את המאכל לאכילה על ידי בשול.

יום ג' לס' בלק, י"ג תמוז, תשנ"ח.

צבי שכטר

Rav Belsky commented as follows:

יפה כתב ידידי הג"ר צבי שכטר אלא דלא ניחא לי רק בדבר אחד, והוא מה שכתב בד"ה ולפעמים, שלדעתו אי אפשר להציל מכישולו של נכרי כשליש בישולו על ידי נכרי שהדליק אש מאשו של ישראל עי"ש. ואני איני רואה בזה שום חילוק, כי אנו מתירים על ידי אש כזה מה שהעכו"ם מבשל בידיו, והרי נקרא בישול ישראל בלי פקפוק, ולמה יגרע בשול כזה ונבדה חילוק לגבי מה שהעכו"ם הביא למאכל בן דרוסאי, ואף להרשב"א במשמרת הבית שכתב דזה מקרי איסור החוזר להיתרו על ידי בישול ישראל, אף על פי כן הרי יש כאן בישול ישראל, ומוזר לי לעשות כ' סוגי בישול ישראל בלי הכרח.

כ"ו אייר, תשס"ב

י. בעלסקי

Rav Schachter responded as follows:

וע' בספר חלקת בנימין עמוד צ"ח ס"ק צ"ח, שאף שכן דעת רוב הפוסקים להקל בזה, מכל מקום בחידושי רעק"א (על ש"ע סימן קי"ג סעיף ט') הביא כן מהפרישה (ס"ק ח'), והציע שלכתחילה על כל פנים מן הנכון לחוש לדברי רעק"א בשם הפרישה.

צבי שכטר

עש"ק פ' במדבר, כ"ח אייר תשס"ב

Rav Belsky responded as follows:

זה אינו כי מה שרעק"א כתב אין לזה ענין כלל כי התם איירי בהיפוך בעלמא ר"ל פעולה חלושה בביצוע הבישול וכמעט שאינו פועל כלום, ודקדק בלשונו הטהור וז"ל ובעי גמרו ממש וכו' ר"ל דבעי לגמור התבשיל ולא היפך דאינו גומר ונשאר בלתי-גמור, או שכבר גמור ולא פעל בו ההיפוך גמר, אבל כאן שפיר פעל הישראל גמר הבישול באופן חשוב, אלא שלפי דעת הרה"ג ידידי שליט"א חסר באיכות מעשה הישראל, הגע בעצמך אילו בישל ביד שמאלי או עמד על ראשו בעת בישולו היחסר על ידי זה פעולת הישראל, אלא הכל תלוי בחשיבות הוספתו למה שהעכו"ם פעל, אבל איך עשה זה לא איכפת לנו, ואם הוא רק נקרא מעשה ישראל לא בעי יותר, וברור.

ישראל הלוי בעלסקי

Rav Schachter responded as follows:

טענת הגרי"ב חזקה היא, אכן אף אני כשלעצמי הבנתי את דברי רעק"א בשם הפרישה כפי אשר הבינו בספר חלקת בנימין הג"ל, והסבר החילוק כבר כתבתי - שיש להבדיל בין בישול ישראל המונע איסור בישולי גוים, לבין בישול ישראל הזבא להפקיע איסור שכבר חל על המאכל. וכאמור.

צ.ש.

Rav Genack added the following:

לכאורה השאלה אי אש מאש או חיתוי בעלמא מהני לגמור את הבישול שיחשב שנתבשל בסוף על ידי ישראל, תלוי ביסוד דינא דאש מאש אי הוי "היכר" וכלשון הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק י"ז הלכה י"ג) ומתיר בפני עצמו, או דכיון שהודלק מתחילה על ידי ישראל כל הבישול שאחר כך מצורף לישראל וחשיב בישול ישראל. (ועיין במה שכתבתי בזה בספרי גן שושנים חלק ב' סימן ל"ב עמוד ר"ד) ונפקא מינה אי בעי כוונה (מחלוקת הרמ"א סימן קי"ג סעיף ז' והאיסור והיתר מובא בש"ך ס"ק י') וכן לגבי חיתוי בגחלים לגבי בישול (דנחלקו בזה המחבר והרמ"א בסעיף ז').

ואם כן נראה דכיון דפסקינן כהרמ"א לענין שני שאלות שהזכרתי, רואים דבחיתה ישראל (וגם באש מאש) כל הבישול שאחר כך מצורף לישראל וחשיב בישול ישראל. ולכן אפשר לסמוך על חיתוי של ישראל ועל אש מאש לתקן תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי על ידי עכו"ם.

ולענין מה שכתב ידידי ר' צבי שכטר בתחילת תשובתו שלדעתו אין סומכים על אלו שסוברים שקיטור דינו כמעושן אלא בצירוף קולת הגר"מ שאין איסור באוכל המתבשל בבית חרושת באופן שונה מאופן הבישול בבית פרטי, האמת הוא שהOU סומכת על שיטת המקילים בקיטור בלי שום צירוף אחר, ובתנאי שמאכל מתבשל בקיטור עצמו ולא במקרה שהקיטור עובר בצינורות שבדוד דו-דופנתי ואינו נוגע במאכל וגם לא במקרה שהקיטור מחמם מים והמים מבשלים המאכל. ועיין בגן שושנים שם עמודים ר"ז ור"ח שהוכחתי להקל בקיטור מהפרישה (סימן פ"ז ס"ק ט'). ובבתי חרושת אין נפקא מינה למעשה בין מה שכתבתי למה שכתב ידידי, דבכל ציור שהמאכל מתבשל בקיטור עצמו ישנו גם לקולת הגר"מ.

מ. גנק

A-25**Potato Products—Summary**

Summary of A-21, 23, 68 & 106
Rabbi Gordimer
Summer 1998

1. Dehydrated potato flakes and granules

Instant mashed potatoes are processed with heat in three basic stages:

- The potatoes, sliced into 3/8" slabs, are cooked in hot water for 20-40 minutes.
- These slabs are then cooked with live steam for 30-45 minutes. The slabs, now soft, are blended into a wet "mash".
- The mash is dried with a drum dryer or an air dryer. This process furthers the edibility of the product by completing the cooking process.

The OU has adopted the position that products which are (i) cooked with steam (a form of *ishun*, according to some) and (ii) which are manufactured in the impersonal locus of a factory with specialized equipment (the *heter* of Rabbi M. Feinstein, zt"l) are not subject to the *issur* of *bishul akum*. Dehydrated potato flakes and granules are usually subject to this two-part *heter*.

Phase (a) serves to set the potato's enzymes. At its completion, to the surprise of many people, the potato slabs processed in most companies remain stiff, with a raw

flavor and feel. Rabbi Belsky and Rabbi Schachter said such slabs would not be considered to be *ma'achal ben drusai*, as this term refers to products which have been rendered edible to some people, whereas these potatoes are usually inedible for all at the completion of phase (a).

Phase (b) is the classical case of the two-part *heter*.

For the above reasons, most dehydrated potato flakes and granules are not subject to the *issur* of *bishul akum*.

2. Dehydrated potato slices, dices, hash-browns and latkes.

These products include steps (a) and (b) of the above section. Thus, the OU does not hold that the *issur* of *bishul akum* applies to most such products.

[It should be noted that the commonly-quoted *heter* of the *Avkas Rochel* may not be applicable. This approach holds that *bishul akum* products which are dehydrated and require a full, new bishul to be rendered edible, are not considered to be *bishul akum* when a Jew performs this re-cooking. The truth is that many dehydrated potato products may be able to be reconstituted with cold water. Thus, re-cooking may not be necessary, and the *heter* may not apply.]

3. Frozen latkes

Latkes are fried in oil prior to freezing. They are almost fully cooked in the plant and the consumer completes the cooking. The *Rema* holds that as long as the *g'mar bishul* is by a Jew, the product is *mutar*. However, since latkes are cooked to *ma'achal ben drusai* in the plant, they should (*l'chatchilah*) be *bishul yisroel*. [Even if one relies on *Rema*, Rav Schachter holds that the Jew must actually finish cooking the latke and an *aish m'aish* wouldn't suffice; Rav Belsky and Rav Genack are lenient].

4. French fries and potato chips

These products don't require *bishul yisroel* because they aren't *olim al shulchan melachim*.

*Rav Schachter, Rav Belsky and Rav Genack
read and signed this*

A-49

Water Chestnuts

This *teshuva* is reprinted from
page 93 of the *Madrich*

נראה דאין לחוש לבישול עכו"ם בערמוניות מים (שעססנו"ט) מפני הטעמים דלהלן:

א. מצאנו דאין אוכלים אותם כמות שהם וצריך לטגן אותם אחר שיחתכום ויערבם בירקות, אחר כך מכניסים הכל למחבת ומטגנים, נמצא דגמר בישולם הוא על ידי המבשל האחרון. מיהו צריך ליזהר דהלז יהא ישראל דאם לא כן לא יהי' בה מעשה ישראל כלל.

ב. אין אוכלים אותם אלא על ידי תערובת עם דברים הנאכלים כמות שהן חיים ואין אוכלים אותם בעצמם וגרע מתערובת דברים הנאסרים בפני עצמם במקום שניכרים (עי' יו"ד סק"ג סעי' ג' ובחידושי רע"ק על אתר) כי הכא אין הפרי הזה נאכל בפני עצמו כלל בשום פנים וממילא אין זה נקרא עולה על שלחן מלכים ולא נאסר בשום פנים, גם יש להשוות תוס' ע"ז דף ל"א ע"ב בענין שכר עיי"ש הביאם הפרי חדש סוף סי' קי"ב ופשוט דגם הכא בטל הפרי הזה לגבי הירקות כי הוא טפל גמור וכשום פנים אינו עיקר אלא טפל.

ג. יש לצרף לזה דעת הש"ך סי' קי"ג סק"א עיי"ש דהיכא דלא משתנה על ידי האור אין בו משום בישולי עכו"ם, וגם הכא לא נשתנה דלא גרע מאפונים עיי"ש היטב דאין לחלק כיניהם.

מכל זה נראה דאין לחוש כלל לבישולי עכו"ם ויאכלו ענוים וישבעו.

ישראל בעלסקי

Rav Schachter commented as follows:

לפי הטעם הראשון שהזכיר הגרי"ב, שיחי', בתשובתו, שעדיין אינם ראויים לאכילה על ידי הבשול הראשון, וצריכים עוד בישול להכינם, ושיש לדקדק שאותו הבשול השני על ידי ישראל, לפי זה יש לאסור בערמוניות אלו כשהם בקופסאות, כי בכה"ג מבושלים הם לגמרי, וראויים כבר לאכילה מבלי שום צורך לבשול נוסף.

אכן לפי מה שהוסיף לכתוב בטעם השני בתשובתו, שבאמת אין ערמוניות הללו כחלק-אינטגרלי מהסלא"ט, אלא רק לתוספת-נוסף (להוסיף טעם של crunchiness), וכמו שמוסיפים salad dressing, הרי יוצא שאינו נאכל אלא בתורת טפל, ובכל מאכלי טפל לא גזרו איסור בשול עכו"ם, כמבואר בגמ' ביצה וכפוסקים. ועמש"כ עוד ב"א-63. ולפי זה הי' נראה לומר דאין מן הצורך להחמיר כלל להצריך שהבשול השני (הסופי) יהי' על ידי ישראל.

צבי שכטר

עש"ק פ' וישב תשס"ב

Rav Genack read and signed this

SUMMARY OF A-49

Water chestnuts do not require *bishul yisroel* because they are always eaten as a *tafel* to other foods.

A-63

Pancakes, French Toast & White Bread

July 1999

Rabbi Nussbaum asked if there is a concern of *bishul akum* on:

1. **Pancakes:** Are they considered bread and subject to the leniency of *pas paltar*?
2. **French toast:** Bread is fried with egg and then frozen. The final product contains approximately 50% egg.

These are Rav Belsky's answers (in English) and Rav Schachter's comments (in Hebrew):

1. We *pasken* like the *Beis Meir*¹²⁰ that the criteria for determining whether a food is *pas* or *sh'lakos* regarding *pas/bishul akum* is that foods whose *bracha* is *hamotzi* all the time or when one is *koveah seudah* on them are considered to be *pas*, while those foods which can never require a *hamotzi* are *sh'lakos*. *Shulchan Aruch* O.C. 168:15 rules that one does not recite a *hamotzi* on *terisah* even if one is *koveah seudah* (since it does not have the consistency of bread at all) and it is clear from his description of *terisah* that *terisah* is pancakes. However, *Magen Avraham* 168:41 argues that if one is *koveah seudah* on *terisah* then a *hamotzi* is required. *Mishnah Berurah* 168:90 leaves this disagreement unresolved and therefore rules that one should only eat *terisah* after reciting a *hamotzi* on another food.¹²¹ Pancakes are an informal food and are not served at *shulchan melachim* and therefore according to *Shulchan Aruch* there is no concern of *bishul akum* on them. *Pas akum* is forbidden even if it is not served at *shulchan melachim*¹²² but is permitted if it is produced by a baker (*pas paltar*).¹²³ Therefore, according to *Magen Avraham* pancakes are permitted even if a Jew does not participate in the cooking process. For these reasons, one may grant certification to pancakes even if no Jew is involved in the cooking process.

כלומר, שיש להחירו ממה נפשך דאם דינו כפת הרי זה פת פלטר ושרי', ואם אין דינו כפת, הרי איננו עולה על שולחן מלכים - ומותר.

2. Since the egg is noticeable on the surface of the French toast, there is a concern of *bishul akum* no matter how little egg is used.¹²⁴ French toast (and the eggs on it) are not served at *shulchan melachim*, but since the Poskim tell us that there is a concern of *bishul akum* on eggs, we do not differentiate between the different methods of preparing eggs. Rav Elyashiv told this rule to Rav Belsky to explain why all eggs must be *bishul yisroel* even though one could argue that there are varieties which are less desirable.¹²⁵ Rav Belsky understood that this would also include the egg which is on French toast. Rabbi Luban asked that seemingly the reason there is *bishul akum* for the glaze on bread is because bread is served at *shulchan melachim*, but if French toast is not served at *shulchan melachim* there cannot be *bishul akum*. Rav Belsky suggested that *Rema* is only *machmir* when there is a distinct layer of egg (טוח על פניו) but egg which is absorbed into bread (i.e. there is a *ta'aruvos* of egg and bread) does not pose a concern of *bishul akum*. Thus, although the egg is noticeable in the French toast it is permitted because the egg is in the bread and not on the bread. Rav Belsky was unsure of both his and Rabbi Luban's lines of reasoning, but held that one could be lenient based on a combination of the two.

¹²⁰ *Beis Meir* can be found in his gloss to *Rema* Y.D. 112:6. *Beis Meir* argues with *Shach* 112:18 who holds that only foods which are always *hamotzi* are considered *pas*.

¹²¹ However, see *Mishnah Berurah* 168:38 who seems to wholeheartedly accept the opinion of *Shulchan Aruch* regarding *volaplatkes* which he describes as being the same as *terisah*.

Rav Genack suggested, based on *Rema* Y.D. 113:11, that as relates to *bishul akum* we can be lenient regarding the disagreement cited in the text—see @ A-105 & 134.

¹²² *Pri Megadim* (M.Z.) 112:3 and *Kaf HaChaim* 112:16 as opposed to *Avnei Nezer* (*Responsa* Y.D. 92:7 & *Iglei Tal*, *Meleches Ofek* 10:20).

¹²³ *Shulchan Aruch* 112:2.

¹²⁴ See *Rema* 112:6.

¹²⁵ See *Gemara Berachos* 44b.

מעיקר הדין, אף הביצה הטוחה על פני הלחם (ולא רק הבלועה בתוך הלחם) מותרת, מטעם עיקר וטפל, כאשר הבאתי מדברי האבני נזר חלק י"ד סימן צ"ד אותיות א' וב' (ע' A-65), אך לכתחילה מן הנכון לחוש לדברי הרמ"א, ולאסור- בטוח על פני הלחם, אף שאותו הלחם אינו עולה על שולחן מלכים, ומכל מקום ביצים בכלל הן עולים על שולחן מלכים, כן כתב הגר"י בלסקי. באמת בדבר זה נחלקו גדולי הפוסקים, ועיקר הדיעה המקובלת הוא שתלוי במאכל הפרטי הזה ולא בשם המאכל בכלל. [ע' בספר חלקת בנימין וב' A-106]. ומאחר שכל דברי הרמ"א כאן בכלל חומרא גדולה הם, והמאכל-הפרטי הזה הרי אינו עולה על שולחן מלכים, טפי נראה להתיר- אפילו בטוח על פניו.

This discussion raised the question that there should be a concern of *bishul akum* on white bread since it is glazed with egg (and the © certifies white bread without addressing this)? Neither of the aforementioned reasons apply in this case because bread is served at *shulchan melachim* and the glaze is on the bread. Rabbi Luban noted that *Gr"a* 112:14 implies that *Rema* is discussing even a thin glaze of egg but *Aruch HaShulchan* 112:21 clearly rules that only a thick layer of egg is forbidden. Thus, according to *Aruch HaShulchan* there would be no concern of *bishul akum* for the glaze on white bread while according to *Gr"a* there would be. Rav Belsky said that although the simple reading of *Rema* does not agree with *Aruch HaShulchan's* interpretation, the glaze on the white bread is nonetheless permitted because it is barely visible and is not even the "*b'en*" which *Rema* refers to. Thus, although we do not agree with *Aruch HaShulchan* we can rely on it in this case. [However, the egg in French toast is quite visible and does not qualify for this *heter*].

ובנוגע לwhite bread - באמת דברי הרמ"א חומרא גדולה בלתי-מובנת היא וכאמור, והבו דלא לוסף אלה, ובכן נראה להגביל חומרא זו ולצמצמה כדברי הרב ערוך השולחן בטוח עבה, ולא בטוח דק מן הדין.

Rav Belsky, Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this

SUMMARY OF A-63

Pancakes and French toast don't require *bishul yisroel* because they aren't *oleh al shulchan melachim*. [Other reasons may also apply—see the text]. The egg glaze on white bread doesn't require *bishul yisroel* because the glaze is so thin that it is *tafel* to the bread.

A-103

Cranberries

Is there a concern of *bishul akum* on cranberries? They are used to produce cranberry sauce and pie filling which seem to be fit for *shulchan melachim*. It would seem that there would be no issue of *bishul akum* on cranberries made into cranberry juice since the cranberry would be *tafel* to the water just like the *Taz* Y.D. 114:1 and *Shach* 114:1 say regarding barley used to produce beer.

However, the question is whether they are edible raw or not. Ocean Spray wrote to us as follows:

"As far as we know, there are no problems associated with consuming raw cranberries. However, most people prefer cranberries in their cooked form. Cranberries are a very tart bitter fruit, they are usually more enjoyable once they have been sweetened in some way."

Thus, it seems that although cranberries are usually sweetened by cooking them with sweeteners, they can also be eaten and sweetened without cooking.

Most recipes for cranberries call for canned (cooked) cranberries or for the consumer to cook the raw cranberries with sugar etc. However, we were able to find two dishes which use raw cranberries without cooking.¹²⁶ Thus, it seems that although cranberries are usually sweetened by cooking them with sweeteners, they can also be eaten and sweetened without cooking.

Based on this, Rav Belsky wrote as follows:

כבר נמצא על קופסאות של cranberries איך להכניסם לאכילת טרי ויש לסמוך על זה ועל הנ"ל להקל ומה שכתבתה נכון.

י. בעלסקי
כ"ח אלול תש"ס

Rav Schachter commented as follows:

לכאורה צריכים לברר אם אחוז האוכלים אותו טרי הוא כל כך קטן שאין להתחשב בו, או שהוא אחוז חשוב, וכפי המתבאר ממחלוקת האמוראים לענין הביצה. ואף דלמעשה אפשר ואפשר לכו"ע לאכול פירות אלו טריים, וכל הסיבה שמקפידים רובא דרובא דאינשי לאכלם דוקא מבושלים הוא מפני שרוצים לצרף להם מתיקות, והאופן הכי-קל לזה הוא לבשלם עם צוקע"ר (וכיוצא בו), אבל אין עצם הבשול נצרך באמת לשם ריכוך הפרי או להטעימו - אלא רק בכדי לצרף המתיקות (שמבחוץ) אליו, וזה אפשר לעשות באמת אפילו בפרות טריים - על ידי זריקת צוקע"ר עליו (או בכמה אופנים אחרים, כפי המתואר ברעסעפי"ז הנ"ל), מכל מקום נראה, דכיון דסוף כל סוף רק מיעוטא דמיעוטא הם האוכלים אותו חי - יהי מאיזה טעם שיהיה, הרי פרי זה בכלל אינו נאכל כמות שהוא חי. כן נראה לכאורה.

אכן לאחר העיון הי' נראה דזה אינו. דכבר נפוץ הוא מאוד לאכול קרייזנ"ז (דהיינו קרנבערי"ז יבשים בלתי-מבושלים אשר הושלך עליהם צוקע"ר), ומכאן נהפך להיות נאכל כמות שהוא חי, וצודקים דברי הגר"י בעלסקי הנ"ל.

צבי שכטר
פסח שני, תשס"ב

Rav Genack read and signed this

¹²⁶ The first one was for Cranberry Orange Relish and came from the Cape Cod Cranberry Growers Association in Plymouth, MA. It required 3 cups cranberries, 1 orange and 1½ cups sugar. The directions were—Put cranberries through meat grinder. Pare orange and remove seeds and white membrane. Put rind and pulp through grinder; mix with sugar and berries. Let stand a few hours before serving.

The second one was for Chocolate Covered Cranberries and came from the Wisconsin Cranberry Board. It required 12 ounces cranberries, 12 ounces milk chocolate chips and 2 tablespoons of shortening. The directions were—melt chocolate chips and shortening over low heat, stirring frequently, until melted. Dip cranberries in chocolate with toothpick until coated; place on wax paper. Refrigerate until firm.

SUMMARY OF A-103

Cranberries do not require *bishul yisroel* because they are edible raw.

A food isn't considered "edible raw" just because there is one unusual method of preparing it without cooking.

A-110

Bishul Akum Shorts

September 2000

The *bishul akum* status of a number of vegetables have recently been reviewed and the following decisions have been rendered:

There is a concern of *bishul akum* on:

- Artichokes¹²⁷
- Asparagus
- Butternut squash
- Eggplant
- Patty-pan squash
- Pumpkin
- Sweet potato

There is no concern of *bishul akum* on:

- Beets (they are eaten raw as a component of *chrain*)
- Zucchini (it is edible raw)

*Rav Belsky, Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this*

¹²⁷ Artichokes aren't eaten raw in the USA and Spain (two of the primary producers of artichokes) but are reportedly eaten raw in Egypt. Do artichokes cooked in Egypt and sold in the USA require *bishul yisroel*? See @ A-88 where Rav Belsky is lenient and Rav Schachter is strict.

Chapter 3

Creating Bishul Yisroel

A-113

How to create *bishul yisroel*

November 16, 2000

An engineering company proposed methods of creating “permanent” *bishul yisroel* in plants which a *mashgiach* cannot visit on a regular basis. Rav Belsky explained why such attempts have failed in the past and described what would be required for such a system to be acceptable.

Theory

1. Gemara, *Avodah Zara* 38b says that if a non-Jew lights a fire and places dough onto the coals/fire and a Jew stokes the coals (*chitui b'gechalim*) then that food is *pas yisroel*. *Rambam*¹ explains that stoking the coals is sufficient because it serves as a *heker* (indicator) that this fire couldn't be used to cook food for Jews without a Jew's participation. He therefore rules that since a *heker* is all that is required and not that the Jew actually contribute to the cooking of the food, any minimal *heker* including *hashlachas kisem* (throwing a toothpick) into the fire would suffice. *Rosh*, *Avodah Zara* 2:33 argues that there is no indication in the Gemara that such a minimal participation is acceptable. *Shulchan Aruch* 112:9 accepts *Rambam*'s opinion.

---

¹ *Rambam, Hil. Ma'acholos Asuros* 17:13.

2. That same Gemara also says that if the Jew light the fire and a non-Jew places the dough onto the fire then the bread is also considered to be *pas yisroel*; this halacha is brought in the aforementioned *Shulchan Aruch*. *Rema* 113:7 adds that if the non-Jew lit a fire from a fire which had previously been lit by a Jew (*aish m'aish*) then that is also acceptable. As noted elsewhere² it is questionable whether one may *l'chatchilah* rely on *aish m'aish* or not.

These are two (of the three) methods of effecting *bishul yisroel*. The first method is effective because the Jew made a *heker* in the non-Jew's fire and the second method is effective because the Jew played a role in the creation of the fire. These two halachos are independent of each other and we cannot "learn-out" ideas from one method to the other. This is particularly true of *Rambam* and *Rema*'s extensions of those Gemaras to include *hashlachas kisem* and *aish m'aish*.

Practical Applications

- A. The traditional pilot light is a small flame which burns continuously and from which the cooking flame is lit. This qualifies as *aish m'aish* and if a Jew lit that pilot light then any food cooked in that oven is *bishul yisroel* to the extent that *aish m'aish* is acceptable. Similarly, if a commercial boiler has a continuously burning flame which lights a "pilot" which in turn lights the entire boiler, then if a Jew lit the continuous flame then any food cooked with steam produced by that boiler is *bishul yisroel*.³ The Jew must have some method of guaranteeing that no one other than himself can relight the pilot light if it somehow becomes extinguished.

How can the Jew's lighting the pilot in the boiler create *bishul yisroel* for food cooked with the steam (which comes from the boiler)? Aren't the steam and boiler two different things? Rav Belsky and Rav Genack suggested different answers to this question:

- Rav Belsky said that we view the food as being cooked via the fire/heat of the boiler and the steam is merely a vehicle for transferring the boiler's heat to the cooking vessels (see also @ A-77).
- Rav Genack understood that the steam created via a Jew's fire is no different than a fire created from a Jew's (second) fire (i.e. *aish m'aish*).

Rav Schachter argued as follows:

על פי פשוטו נראה דזה אינו, דדוקא בנכרי שהדליק אש מאש שהדליק הישראל חשיבא השתתפות הישראל בזה כהשלכת קיסם - מאחר שיש לו שותפות באש - אבל בנדון זה

² @ A-43, 86, 96 & 104.

³ An engineer explained to us that there are three types of pilot light:

- Continuous—a flame which burns constantly and is used to light the boiler. This is the type of pilot light which would help create *bishul yisroel*.
- Intermittent—this (small) flame goes on whenever the boiler needs to "fire up". It is used to light the main boiler flames and then stays on as long as those flames are burning.
- Interrupted—this is similar to an intermittent pilot except that this flame turns off as soon as the main boiler flame is lit. An intermittent or interrupted pilot could not be used to create *bishul yisroel*.

שמבשלים על ידי הקיטור, והרי ישראל לא עשה השתתפות כלל בזה הקיטור, יש לאסור אפילו בדיעבד.

The long-standing policy of the © has been to follow the lenient approach of Rav Belsky and Rav Genack.

B. What if the Jew lights a small fire or light bulb in the oven

- before the non-Jew lights the oven's main fire and
- the Jew's fire isn't large enough to cook the food and
- the Jew's fire isn't used to light the oven's main fire?

Such a fire doesn't qualify as either of the aforementioned methods of creating *bishul yisroel* for the following reason.

1. When a Jew stokes the coals of (or throws a toothpick into) a non-Jew's existing fire then he has rectified that fire (*Shulchan Aruch* 112:10) by showing that a Jew must participate in order for the food to be acceptable. But it is impossible to "rectify" a fire which doesn't yet exist!⁴ In this context, it is worthwhile to remember that *hashlachas kisem* is derived from the halacha of *chitui b'gechalim* and not from the Gemara regarding a Jew who lit a new fire.⁵ [See the footnotes for more on these points].
2. It is considered *bishul yisroel* if a Jew lights a fire which is large enough to cook with or which is used to light a fire which is large enough to cook with. But there is no source which indicates that it is sufficient for the Jew to light a fire which contributes a minimal amount of heat to the cooking process.

In order to consider food cooked with such a fire as *bishul yisroel* we would have to combine the leniency of *hashlachas kisem* (i.e. an insignificant addition to a fire) with the second method (i.e. a Jew lit the fire before the non-Jew did) to say that it is sufficient for a Jew to do an insignificant act

⁴ Rav Schachter commented as follows:

ע' מחבר קי"ב טעין י' וחלקת בנימין שמה ס"ק צ"ד – מפני שנשארו גחלים – והיינו קולא והשלכת קיסם, הרי דמותו על כל פנים בדיעבד (ע"ש בס"ק צ"ו) ואף ברמ"א שם שמיקל בנשאר קצת חום מאש הראשון אף שלא נשארו אפילו מקצת מהגחלים, ואף שמה רק הקיל בדיעבד, ועל כן נראה דבכ"י האי גוונא שהגיה הישראל נורה חשמלית מקודם יש להתיר בדיעבד לבד. ורק באופן שהבישול נעשה אחר כך על ידי עוד נורות חשמליות שהדליק הנכרי וזו של הישראל מהווה חלק מה"אש" המבשל.

Rav Belsky responded as follows:

תמהני איד מביאין ראי' ממה שהוא ראי' להיפך בהחלט, כי מה שמביא המחבר והרמ"א מגאוני קדמאי הוא דאם הכשיר ישראל תנור מלא ונשאר חום או גחלים מאותו תנור אז כשר האפיה הג' אף על ידי עכו"ם ואף לכמה ימים (רמ"א) והמתירים הללו רוצים לעשות הדבר בלי ההכשר הראשון שנעשה על ידי ישראל, והוא כאילו הובא "ישראל שעשה בתנור חום מועט או הגיה גחלים אחדים ואחר כך אפה בו עכו"ם" וזה אינו אלא כדוקא על ידי הכשר הראשון וכלשון הרמ"א "הכל מותר על ידי הכשר הראשון" וכדעת המחבר על ידי כ' הכשרים, וכבוד מרבניהם שבלי ההכשר הא' לא היו מתירים, ואיך נהפוך הקערה (התנור) על פיה להסיר ראש המאמר ולתלות היתר בסוף הדין בלי ראשו וצ"ע. אולם שמחתי שלא יעשו דבר זה לכתחילה ואולי יש להסתפק בזה.

⁵ Rav Schachter commented as follows:

תמה – הלא חיתוי בגחלים היא קולא נוספת המיוסדת על דין שגירת התנור על ידי ישראל.

Rav Belsky responded as follows:

כנראה מסוגית הגמ' דג' פעולות נפרדות הם - חיתוי, שגירה, ואפיה, וכן הובא בטור ובהרבה מקומות.

before the oven's fire was lit. There is no basis for combining these two *halachos* in this manner.

In addition, if the small fire or light bulb was not integrated into the oven's main fire then it would also be insufficient to render the food *bishul yisroel*. Rav Schachter elaborated on this point in @ A-54.

For these two reasons, we cannot accept a light bulb or continuously burning small flame as a method of creating *bishul yisroel* or *pas yisroel*. As noted, the first concern could be obviated if the fire was either large enough to cook the food or was used to light the oven's main fire (i.e. a pilot light). The second concern is only relevant to fires/bulbs which are not part of the oven's main fire.

- C. If the Jew lights the boiler in the plant then any food which is (subsequently) cooked with the steam which comes from that boiler is *bishul yisroel*.^{*} This is an example of the second method mentioned above—the Jew lit the fire. Although the fire in the boiler goes out when the boiler reaches the preset temperature, the boiler retains its status as having been “lit by a Jew” as long as the boiler remains hotter than 176° F (see *Shulchan Aruch/Rema* 112:10 and @ A-112).^{**} Typically, the only time that the boiler cools down below this point is when it is shut off for its yearly service and at that time it will have to be relit by a Jew.

Rav Schachter had two comments: (on the points marked with a *)

* תמוה, כנ"ל.

** תמוה – הלא אין מבשלים שום דבר בבזילי"ר הזה ומה מועיל מה שנשאר חום?

Rav Belsky commented as follows: (on Rav Schachter's second point)

לעניית דעתי נראה ברור שחום האש שהדליק הישראל הוא בעצמו מה שמבשל המאכל בתוך הקדירה, והאדים אינם פועלים הבישול אלא מובילים כח האש לתוך כותלי הקדירה ואין שום כח בישול שם, אלא האש בעצמו שהודלק על ידי ישראל, ואף שהאש כבה וגדלק מעצמו כל שעה אינו אלא אותו האש הראשון כי כולו כח בלתי-גפסק, ואי לא נימא כן, מה נעשה עם כל תנור הדליק על ידי ישראל, כי כולם פועלים באותו סגנון וע' היטב.

- D. If the boiler or the fire was ignited by a non-Jew it is possible for a Jew to adjust the flame in such a way as to render any subsequent production *bishul yisroel*. Instructions for accomplishing this are contained in @ A-102 (this type of adjustment seems to qualify as both the first and second of the aforementioned methods).

*Rav Schachter, Rav Belsky and Rav Genack
read and signed this*

SUMMARY OF A-113

If a Jew (properly) adjusts the boiler in a plant, any food cooked with steam produced in that boiler is *bishul yisroel* as long as the boiler never cools down below 176° F.

A Jew may create *bishul yisroel* by adding fuel to an existing flame or by lighting a fire (i.e. pilot) from which the cooking-flame is lit. If a Jew lights a light bulb in an oven, that doesn't qualify as either of these methods and doesn't render the food *bishul yisroel*.

A-52

Which part of the cooking must the Jew add to?

נכבית האש (שהדליק הישראל) במפעל והעכו"ם חזר והדליקו והתחיל לבשל בו, ע"י יו"ד קי"ג ס"ט שפסק המחבר שצריך הישראל לחזור ולהדליק האש קודם שיגיע האוכל למאכל בן דרוסאי. והרמ"א כתב "ויש מתירין בכל ענין", ובדרכי תשובה ס"ק ס"ה הביא מדברי הרא"ה שמועיל מה שהישראל עושה מקצת מהבישול אפילו אחר שכבר נתבשל כל צרכו כל זמן שהוא עדיין מצטמק ויפה לו.

לכן, מן הנכון לדקדק שהישראל יכבה את האש ויחזור וידליקנו, כדי שהמשך הבישול שבהמאכל יהיה נעשה על ידו - קודם שיגיע המאכל לדרגת מאכל בן דרוסאי, כדי שיהי מותר לכו"ע, ובדיעבד יש להתיר אפילו אם רק יעשה הישראל את גמר הבישול כל עוד שעדיין לא נתבשל כל צרכו. ובשעת הדחק גדול יש לסמוך אפילו על דעת הרא"ה הנ"ל, כל עוד שהוא מצטמק ויפה לו, וכמבואר בדברי הפוסקים האחרונים.

מ. גנק

Rav Schachter commented as follows:

בחלקת בנימין (דף מ"ה ע"א) הביא מגדולי הפוסקים שאין לסמוך על קולת הרא"ה אלא בשעת הדחק גדול, ולפי החכמת אדם דוקא במקום הפסד מרובה.

צ.ש.

עש"ק פ' בהר בחוקותי, תשס"ב

Rav Belsky commented as follows:

כן גם דעתי שאין לסמוך על דעה זו רק בשעת הדחק והפסד גדול. וע' בשולחן ערוך סימן קי"ב סעיף י"ב שהביא המחבר דעת הפוסקים לענין פת דיש תקנה להחזירו לתנור על ידי ישראל אם הוא משבית, ובסימן קי"ג לענין בישול לשון המחבר הוא דב"גמרן ישראל יש לאסור" והרמ"א דהתיר קאי על זה, משמע דאף לדעתו בעינן גמרן ישראל. נמצא דלא הקילו בבישול כל כך כמו בפת ולא סגי בהשביח בעלמא, והמעין בלשון הרא"ה (תורת הבית בית ג' שער ז' ד"ה ולענין בישול) יראה דלא ברירא כל כך - דבתחילה כתב כלשון שהובא בדרכי תשובה, אבל אחר כך כתב וז"ל גמרו ביד ישראל עד שיהא בו תיקון התבשיל עי"ש, משמע דלא סגי בלא תיקון. ואם כן, על מי נסמוך להתיר כל זמן דלא ברירא דיש תיקון במאכל.

י. ב.

SUMMARY OF A-52

A Jew's participation in the cooking of food renders it *bishul yisrael*. *L'chatchilah* this participation should be done before the food is cooked *k'ma'achal ben drusai* but *b'dieved* it may be done anytime before the food is fully cooked. A Jew's involvement to improve a fully-cooked food should only be relied on in cases of *sha'as hadchak gadol* and *hefsed merubah*. See also A-23.

A-86

Pilot light

This *teshuva* is reprinted from
The Daf HaKashrus Volume 8 Issue #8

בהא דנהגו לסמוך על מה שעכו"ם מדליק אש מז *pilot light* שהדליק ישראל יש לעורר כי יסוד ההיתר בנוי על דברי ההג"ה בסימן קי"ג סעיף ז' וזה לשונו ויש אומרים דאפילו לא חיתה ישראל וכו' רק שהעכו"ם הדליק אש מהאש של ישראל שרי עכ"ל ומשמעותו שהוא מותר לכתחילה, מיהו מקור הדין הוא מספר איסור והיתר ושם איתא (דין בישולי כנעני אות י"ג) וז"ל השיב מהר"ם שמותר בדיעבד כיון שעשתה (השפחה) האש מהאש שנשאר מאתמול ובאותו אש חיתה ישראל עכ"ל מוכח דלא התיר אלא בדיעבד, גם בספר חכמת אדם כלל ס"ו סעיף ח' הביא דזה מותר דוקא בדיעבד ולכאוף יש להחמיר, מיהו הואיל והרמ"א לא הגביל ההיתר אולי יש מקום להתיר היכא דאי אפשר בענין אחר ושעת הדחק כדיעבד דמי.

והנה בט"ז סק"ו פקפק בעצם שיטת הרמ"א דס"ל דבחזקא סגי ר"ל או שגירה או חיתוי או בישול דמהני בבישול כמו בפת והחמיר הט"ז לאסור כל אלה בביתו של עכו"ם. מיהו לא קאי הט"ז על האי דינא דהאור"ה כלל ר"ל אהדליק אש מאש, אלא על עיקר דינו של הרמ"א דלעיל ואנן לא קיי"ל כדעת הט"ז בזה כלל וכבר פשטה אצל כל מקהלות האשכנזים בכל ישראל דבחזקא סגי להתיר לכתחילה מיהו בהדליק אש מאש יש להעיר כנ"ל. וברור היכא דיש משגיח על אתר ח"ו לסמוך על *pilot light* (כשהבישול נעשה בביתו של עכו"ם—ז. ש.) וצריך המשגיח לעשות החיתוי או השגירה בעצמו בכל פעם אף אם יפריע זה למנוחת הבעל הבית ואף אם יזעק קצת כך היא דרכו של עולם, אינהו בדידהו ואנן בדידן, ואם יעלה בידינו לתקן אף היכא דליכא משגיח על אתר מה טוב ומה נעים.

י"ד טבת תש"ס לפ"ק נוא יארק
 ישראל הלוי בעלסקי

Rav Genack and Rav Schachter
read and signed this

SUMMARY OF A-86

Establishments with a *mashgiach temidi* shouldn't rely on a pilot light to create *bishul yisroel*; rather, the *Mashgiach* should light all fires himself. If there is no *mashgiach temidi* one may rely on a pilot light lit by a Jew to create *bishul yisroel*.

A-102

Creating *bishul yisroel* by momentarily adjusting the flame; *Bishul yisroel* merely because the label says so

Rabbi Ossey
May 10, 2000

A company of mine has a product that is certified by the © and a “*Heimishe*” *Hechsher*. The © holds that the product is edible raw and doesn’t require *bishul yisroel* but the other *Hechsher* demands that it be labeled *bishul yisroel*. I need to know the following:

1. My understanding is that because the product is labeled as *bishul yisroel*, it must in fact be *bishul yisroel* as defined by the ©.

Rav Belsky confirmed that even though we hold that the product is edible raw, if the package states that the product is *bishul yisroel* then we must insure that it is.

Rav Schachter commented as follows:

כן נראה, דלאדם חשוב מן הנכון להחמיר שלא לאכלו אפילו בנאכל כמות שהוא חי, ובבישול ישראל שרי – הרי שמאכל זה נתפס במושג של בשול ישראל להיותו מותר באכילה אפילו למהדרין.

2. Assuming that there is a need for *bishul yisroel*, would adjusting the flame up or down and then returning it to its original setting suffice ?

Rav Belsky said that in order for the product to be considered *bishul yisroel* the Jew would have to raise the flame. This can be accomplished in one of two ways:

- a. The Jew turns the thermostat to a higher setting when the flame is off. Once the Jew is sure that the flame turned on, he can lower the thermostat to its original setting.

OR,

- b. The Jew turns the thermostat to a lower setting when the flame is on. Once the Jew is sure that the flame has gone out, he must raise the thermostat to its original setting.

In both scenarios, the act of turning the thermostat higher causes the flame to go on.

3. Assuming that there is a need for *bishul yisroel*, would turning the ovens off and on suffice if the ovens were already heated for a previous (non-*bishul yisroel*) production? Seemingly, the Jew isn’t adding anything since the ovens are already hot?

Rav Belsky said that it is considered *bishul yisroel* if the Jew adds even one toothpick to the main flame.⁶ Therefore, when the Jew turns the flame (off and)

⁶ Rema Y.D. 113:7 as explained by Shach 113:11.

on he will be adding heat to the oven and that is sufficient. However, as in question #2, the Jew must be certain that his act directly causes the flame to go on. If the flame is off then that would indicate that the oven has reached the preset temperature and if the Jew would turn the oven off and on at that point it is unlikely that he will cause the flame to turn on. Although the flame will eventually go back on, that will only be as an indirect result of the Jew's action and will not be enough to qualify for *bishul yisroel*. Therefore, the Jew should wait until the flame is on and then turn the oven off. Once he is sure that the flame has gone out, he must turn the oven back on.

*Rav Belsky, Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this*

SUMMARY OF A-102

In order to render food *bishul yisroel*, the *Mashgiach* must directly cause the fire to go on. This is not always accomplished by merely adjusting the thermostat or turning the oven off and on.

A-112

Minimum temperature required to maintain *bishul yisroel*

November 16, 2000

A Jew modified a flame to avert a problem of *bishul akum* and that flame was extinguished and relit by a non-Jew. The food which was cooked in that oven after the fire was relit is only *bishul yisroel* if the oven chamber remained hot during the time that the flame was off (*Rema* 112:10). How hot must the oven be to qualify for this leniency?

Rav Belsky said that Rav Shlomo Zalman Auerbach ruled that the food is acceptable as long as the oven maintained a minimum temperature of 80° C (176° F) since that is the minimum temperature at which any food can be cooked.

Rav Belsky read and signed this

Rav Schachter commented as follows:

עיי"ש בחלקת בנימין (ס"ק צ"ו וק"א) בשם הערוך השולחן (ס"ק כ"ז) והכף החיים (ס"ק ס'), שקולא זו של הרמ"א היא רק בדיעבד ולא לכתחילה. וגם היה נראה לחלק בין אופים פת בתנור לבין מבשלים איזה מאכל, דאולי למאכל סגוי בחום בגבוה של 176°, אבל לאפיית פת צע"ג כמציאות אם אפשר לאפות פת בכזה? ואם קבלה היא נקבל.

צבי שכטר

עש"ק בשלח תשס"ב

Rav Belsky responded as follows:

המחבר הנ"ל טעה בציטוטו מספר ערוך השלחן וכף החיים כי הם דברו על סמיכה לכתחילה בשעת הדחק, לא על ענין בדיעבד שמותר דוקא אחר המעשה. ובאמת כמה פוסקים רצו להגביל היתר לתקופה של ז' ימים ולא יותר או שיעור קטן אחר, אבל אנו לא התרנו זה אלא לגבי boiler הנשאר תמיד בתוקף חמימותו אלא שלעתים רחוקות מורידים מעלת החימום מעט עד 176°, ועם כל זה לא מסיחים דעת ממנו כמו אצל ציור הרמ"א, אלא מעמידים אותו על חימום נמוך בדעת להמשיך חימומו ולא לבטלו, ואולי יש בזה מלתא יותר לכתחילה מהתם.

הרב דוד כהן נ"י אפה פת בתנור שחומו עמד על האי מעלה ואני שאלתיו שאולי בבישול לא היינו מצליחים לעשות, אבל בפת הוא בדוק ומנוסה.

י. בעלסקי

י"ט סיון תשס"ב

Rav Schachter responded as follows:

היות והגדון הוא בפעקטער"י, ויש מקילים בזה בלבד ויש כאן עוד הסברא הנוספת הנ"ל של הגרי"ב שליט"א, [דכה"ג עדיף מצוירו של הרמ"א - מאחר שאין מסיחים דעת ממנו והכל המשך אחך של שגירת התנור כי כך הוא ה"הלוך-ילך" של הפעקטער"י] יש להקל מטעם צירוף השיטות, כמבואר כעין זה בשו"ת מנחת יצחק בשם ספרי הפוסקים בקשר לבישול עכו"ם בסרדיני"ם.

ואם הישראל הדליק את התנור, והנכרי פתחו לרגע וחזר וסתמו [ובשעה שפתחו נסגרה כל מערכת-האש, ובשעה שסתמו הנכרי - חזרה והודלקה אותה המערכת], אף על פי שבהלכות אש הי' נראה שזו בחינה של כלו לו חציו, והמשך האפיה לאחר שסתמו הנכרי לא מצטרף לפעולת הישראל, שהרי הוא חשוב כעשיית הנכרי, מכל מקום הי' נראה לדון על כה"ג כהדליק אש מאש שהדליק הישראל, שהרי במה שסתם הנכרי את התנור, זה לא היה גורם לאפיה, לולא מה שהישראל הדליקו מתחילה, וממילא היינו הך עם הדליק אש מאש שהדליק הישראל. אלא דלכתחילה אין לסמוך על הך קולא (דהדליק אש מאש שהדליק הישראל) אלא בצירוף נכרי המבשל בביתו של ישראל (כמה שכתב הט"ז ודלא כהערות הזור זהב שמתחת להספר איסור והיתר). אבל בפעקטער"י של נכרים ויש שמה משגיח ישראל המדליק את התנורים בבקר השכם דליכא בזה הצירוף הנ"ל, אין נראה להקל לכתחילה אלא אם כן הי' הזמן שהניח הנכרי את התנור פתוח קצר כל כך שלא ירד חומו של התנור למטה מהחום הנ"ל, וממילא יש לסמוך על צירוף השיטות הנ"ל להתיר לכתחילה. אבל ברסטורנ"ט של נכרים שבשכונה, שהקונים גם מכירים את נכרי המבשל, ואיננו פעקטער"י גדול במדינה רחוקה שוב ליכא להך צירוף-השיטות ולכאורה אינו נכון להקל לכתחילה בשופי ולדון כה"ג כהדליק אש מאש שהדליק הישראל, דאין קולא זו אלא בדיעבד. אלא אם כן הי' הזמן שהי' התנור פתוח קצר כל כך, שלא ירד חומו למטה כל כך, וכנ"ל, ואז איתא לצירוף שיטות הנ"ל. אכן אם הי' הזמן שפתחו של התנור הי' פתוח זמן ארוך עד כדי כך שירד חומו של פנים התנור למטה מהחום הנ"ל, היות ואיננו פעקטער"י במדינה רחוקה, שוב אין כאן צירוף של שתי סברות להקל ועל הך סברא (דמה שהישראל פתח את כל המערכת בבקר גדרו כהדליק אש מאש וכו') לחוד אינו נכון לסמוך לכתחילה.

צבי שכטר

עש"ק פ' שלח תשס"ב

Rav Genack read and signed this

SUMMARY OF A-112

Although the fire in a boiler or commercial oven goes out when the equipment reaches a preset temperature, the boiler or oven retains their status as having been "lit by a Jew" as long as they remain hotter than 176° F.

A-50**Rabbi Shain's device**

This document is reprinted
from page 94 of the *Madrich*

נשאלתי בענין מכשיר חדש שהמציא הרב יהודה שיין נ"י מלייקוואוד, שעל ידו אפשר לתקן תיקון גדול בענין בישול עכו"ם ופת עכו"ם. וזה פעולת המכשיר הנ"ל - קובעים בבית החרושת או המאפיה שרוצים לתקן, בתוך כל התנורים והכירות דשם, מתקן שמונע בהחלט האפשרות להדליק האש על ידי הפועלים דשם, כי המתקן הזה מונע הגז מליכנס וגם השלהבת מלהידלק מבלתי סיוע ופעולה מבחוץ שאין בכלל ביד העוסקים להפעיל. גם עושים רצוף להתנורים וכו' מרשימים, ר"ל כלי graph, בכדי שבמקרה של הדלקת התנור יורשם ההדלקה ומתי נעשה על ידי התקליט הנ"ל. ומעתה בכל עת שהאופה צריך להחם התנור מוכרח להתקשר עם המשגיח או בא כחו והלז יש בידו code מיוחד ומתקן אלקטרוני שבהם יוכל להצית האש ממקומו מרחוק על ידי הטלפון וכדומה. וההדלקה פועל הכח ראשון על ידי מעשה הישראל לעשות האש בלתי אפשרות שום אחר לעשותו בלעדו. ובמקרה שלא הצליח להצית, יתודע המשגיח תיכף ומיד, ויעשה עוד הפעם עד שיעלה בידו. גם תקנו שאי אפשר לסבב ביטול כח המנוע הנ"ל אלא אם כן יורשם העובדא על ידי תקליט מיוחד לכך. האם מספיק מכשיר זה להקרא בישול ישראל אף למהדרין? (ובמובן לא לספרדים הנוהגים היתר בשגירת ישראל רק בפת.)

אין ספק שזה מותר וכשר לכתחילה דהוי שגר ישראל ואפה עכו"ם, כי אין חילוק אם השגירה נעשה קרוב להתנור או רחוק ממנו, ע"י יומא דף מ"ה - אי מהתם הו"א קאי אארעא ועביד במפוחא עכו"ל, וע' עוד בתוס' שם, ועיין עוד ברמ"ה סנהדרין בענין בידקא דמיא וכל מה שנעשה תיכף ומיד על ידי מעשיו, הוי כח ראשון וכל שכן על ידי כח אלקטרי שלרוב הפוסקים נחשב כאש, והרי קי"ל דאשו משום חציו. ובאמת פשוט הדבר יותר מביעתא בכותחא, ואינו ענין למה שפלפלו הפוסקים לענין קול על ידי מיקרופון, דהתם בעינן קולו ממש להוצא אחרים ידי חובתם והכא לא בעי רק פעולת ישראל וכלשון הגמ' "שגר ישראל", ובזה אזדא לן דין פת עכו"ם וגם בישולם לדעת הרא"ש והרמ"א דפסק כוותיה.

ובין לדברי הרא"ש שס"ל דחיתוי משום מיהור בישול וצריך לחתות כל כך עד אשר יועיל באמת לחכלית הבישול, ובין לדעת הרמב"ם דהשלכת קיסם סגי דס"ל דטעם חיתוי הוא משום היכר, כל זה לענין חיתוי אבל לענין שגירה בעינן רק שישראל ישגור התנור.

ובענינו יש גם היכר גדול, שמבלעדי השתתפות הישראל אי אפשר כלל להעכו"ם לאפות ולבשל וצריך בכל פעם להזדקק להישראל, הרי זה טוב פי אלף מהפיילא"ט ליי"ט ושאר עצות (בין אותם המועילים על פי דין בין אותם דלא מועילים כלל, אלא דנתחדשו מסברא חיצונה בלי עיון בסוגית הגמ', על ידי אינם בקיאים, ואין לעצות הללו שחר) כי לכל העצות מסתלק לגמרי הישראל ממעשי הבישול ונהרס יסוד תקנת חז"ל, ומה נעשה עם סוף סוף יטענו עלינו חכמינו ז"ל הרי נתקיימה בהם ואכלת מזבחיו וכו' רח"ל, וגם גזרו על פתן משום וכו' וכו' מה נעשה ליום הדין. אבל על המתקן הזה כבר נתקיימו גם ההלכה כפשוטו וכמשמעו בלי חידושים נפלאים, וגם כוונת חז"ל, ואשרי למי שישתמש בזה וביחוד לממציאו הרב שיין נ"י.

סוף דבר הוא מותר ומהודר לכל הדעות בלי פקפוק כלל. ועל זה בעה"ח יום ז' לחדש אדר תשנ"ב

ישראל הלוי בעלסקי

*Rav Schachter and Rav Genack
read and signed this*

SUMMARY OF A-50

Rabbi Shain's device for lighting fires remotely via telephone may *l'chatchilah* be used to create *bishul* and *pas yisrael* for Ashkenazim.

A-133

Does an irreligious Jew's cooking render food *bishul yisrael*?

בנדון בשול עכו"ם בישראל מומר, נחלקו הפוסקים בדבר עי' פתחי תשובה סי' קי"ב ס"ק א' שהביא מהספר תפארת למשה שיש מקום להקל, אכן בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' צ"ב) כתב להחמיר בזה. ועל פי פשוטו כן צריך להיות הדין, דאף דטעם התקנה (משום בנותיהם) לא שייך במומר, מכל מקום רוב גזרות רז"ל נגזרו בתורת לא פלוג, וכל שדינו כנכרי (ומומר דינו כנכרי) שייך בו האיסור, כמו בסתם יינם, דהחכם ר"ח הירשנאהן (מהבוכעז) הקיל במגע מומר ביין ישראל, דלא שייך טעמא דחשש נסוך, ובהר צבי (חלק יו"ד) נחלק עליו - מהטעם הנ"ל, והשווה שו"ת שאלת דוד (להגאון ר' דוד'ל קארלינער) בנוגע לדין דירת עכו"ם כדירת בהמה, שאם יש רק ישראל אחד, אין הנכרי אוסר, דהוי מילתא דלא שכיחא שידור שם הישראל, דהעכו"ם חשודים אשפיכות דמים, ובעלי התוס' כתבו שמה בקשר לדין הזה שכן הוא הדין אף במומר (ע' עירובין סא: תוס' ד"ה הדר). (והוא ז"ל רצה לצרף זה אף לחמצו של נכרי שעבר עליו הפסח, והוא פלא לכאן).

[אבל בדרך כלל יש להקל כי מחלל שבת "בפרהסיא" כמעט שאינו בנמצא אצלנו - כמבואר בתשובות בנין ציון ובחזון איש (חלק יו"ד סימן ב'), ואף מומר לרוב דיני התורה (שהביא רעק"א בחידושיו להלכות שחיטה מהפרמ"ג) שגם כן דינו כעכו"ם, כמעט שאינו בנמצא בינינו כי רוב העבריינים בבחינת תינוק שנשבה הם, אשר דינם כשוגגים. וכל המדובר - במחלוקת הפוסקים הנ"ל - הוא במומר אשר דינו כעכו"ם, אשר הוא דבר שאינו מצוי כל כך].

ואף לדעת המקילים בבשול מומר, אינו נראה להתיר בבשול נכרים ממש בפעקטעריי של מומר מטעם בשול עכו"ם בביתו של ישראל, [דיש דעה בתוס' (ע"ז לה. ד"ה אלא) שלא גזרו בכה"ג, ובדיעבד קיי"ל להקל בזה, ולכתחילה גם כן סומכים על דיעה זו כשיש עוד סגיף להקל (ע' ש"ך סי' קי"ג ס"ק ז')], אכן נראה דהיינו דוקא בביתו של ישראל שומר תורה ומצוות המדקדק ומפקח על כשרות של המאכלים שברשותו, אבל לא בביתו של זה כי מסתמא היינו טעמי' דדיעה זו, דלא אסרו כישולי גוים משום חתנות לבד אלא רק בצירוף טעמי' (דרש"י) דשמא יאכילנו דברים טמאים, ובנעשה בבית ישראל (דהיינו דוגמת מאכל הנעשה תחת השגחה) אין לחשוש לזה. ובעכו"ם המבשל בביתו של מומר, אין לדנו כנעשה תחת השגחה, ופשוט.

צבי שכטר

עש"ק פ' וירא, תשס"ב

Rav Belsky commented as follows:

בדבר שאלת כישול על ידי ישראל מומר יש להעיר כי הפתחי תשובה בשם ספר תפארת למשה החמיר עי"ש תחילת סימן קי"ג ומה שציטט מסימן קי"ב הוא לענין פת דכולי עלמא מודים דהטעם משום חתנות לבד. ומה שהביא האבני נזר ראייה דלא פלוג רבנן בין מומר לעכו"ם גמור מסתם יינם אינו נכון דגבי יין החמירו לשוויה כיון שנתנסך ולכן אסרוהו בהנאה ואף שישוד הגזירה משום חתנות, אבל בפת וכישול לא גזרו אלא מטעם חתנות לבד ושפיר אפשר לחלק כדעת בעל תפארת למשה.

ושמעתי ממרן ר' משה זצוק"ל שהמנהג להקל ואף בבישול דהמחבר הג"ל החמיר בו וכן שמעתי מהרה"ג ר' אברהם שפירא שליט"א והוא הגיד לי שכן שמע מרבנים הרבה מכל החוגים ולא שמע מאף אחד שנהגו לאסור. וטעמם היה מפני שסמכו על רוב ראשונים ועל רש"י דמתני' דטעם האיסור הוא משום חתנות ואין לאסור בישול מומר משום בנותיו. ואף לפי דברי ידידי הרה"ג ר"צ שכטר נ"י, יהיה מה שיהיה, מכל מקום אם אין בעולם מומרים אמיתיים (או לא נמצא כלל) אין על מה לפלפל כי סוף כל סוף הכל מותר.

ומה שפלפלו כמה ספרים אי שייך איסור חתנות אצל בת מומר, טעו בזה טעות גדולה כי ברור שהכל תלוי בהאשה לבדה ולא באביה, ואם היא מומרת בודאי אסורה כי היא תכשיל אותו בכל דבר אסור, ואם היא שומרת דת מה איכפת באביה. ומעולם לא החמירו בשום ספר לאסור בעלות תשובה מטעם איסור חתנות על ידי אביה המומר. וגם ליכא למיגזר אפיית מומר משום שמא יבא לישא בתו שהיא מן הסתם מומרת כמותו דאם כן נגזר על אפיית ישראל כשר שיש לו בת מומרת, ע"י היטב בכל זה.

אכן על פי רוב אין למצא מקום להתיר בישול של מומר דהרי אין לו נאמנות לומר שהוא הדליק האש, ונמצא שבמקום שאין שם אלא המומר אין מי שיעיד שעשו כדיון, ובמקום שיש שם איש נאמן וגם ראה בעיניו שהמומר הדליק האש - למה לא יעשה זה בעצמו, ואין הכי נמי אם יהיה מצב שברור שבישול המומר, בלי ספק יש להתירו כלעיל.

כבר הערתי (על A-43) דדין פועלים רגילים בבית חרושת אינו כדין שפחות אף להמקילים בשפחות של זמנינו כי שם "שפחה" קאי רק על מי שמשועבדת לעשות כל מה שיצוונו הבעל הבית ולא פועל ושכיר רגיל, וזה דבר מוזר מאד להשוותם, ועל כן אין לצרף קולא זו במקום פועל ושכיר רגיל לשום קולא אחרת.

ישראל הלוי בעלסקי
ער"ח אייר תשס"ב לפ"ק נוא יארק

Rav Schachter responded as follows:

לכאורה יש לדון על מה שכתב בקטע האחרון - ע' כף החיים (ק"ג ס"ק ל"ז) שמדברי הש"ך מתבאר שאפילו בשפחות השכורות אצלנו גם כן יש להתיר בדיעבד על פי שיטת הר"ר אברהם שבטור, ולא רק בשפחות הקנניות אשר אנו מזהרים עליהם בשבת (כדברי הרמב"ן).

צבי שכטר
ר"ח אייר תשס"ב

Rav Belsky responded as follows:

לדאבוני לא עיין ידידי בדברי כי אני לא חילקתי בין שפחות הקנניות ובין השכורות, אלא בין השכורות לשנה ויותר המשועבדות לנו ועושים בעל כרחם בין ירצו ובין לא ירצו כמפורש בש"ך לכל מעיין ובין פועלים רגילים השכורים ליום ואין עליהם שום שעבוד ועושים מרצונם, בהני לא התיר שום פוסק מעולם מלבד ר' אברהם שהביא הטור ולא סמכו עליו בלי צירופים הרבה כידוע לכל. ומה אעשה באשר הרב המחבר של כף חיים ציטט הש"ך והשמיט תיבת הנשכרות לשנה כלשון הש"ך וטעה בהבנת דברי הש"ך לחלוטין. ומכל מקום אף הוא לא התיר אלא בישראל יוצא ונכנס וחזתה תמיד בגחלים עיי"ש, אבל להתיר פועל רגיל מטעם שפחה המשועבדת לא יתכן כלל.

ישראל הלוי בעלסקי
ו' אייר תשס"ב נוא יארק

Rav Schachter responded as follows:

היום - ז' אייר - עיינתי בספר חלקת בנימין (סי' קי"ג ס"ק ל"ה) וראיתי שנשאר בצ"ע בנקודה זו ממש.

צ. ש.

Rav Genack commented as follows:

בענין שכירים במפעל, עיין מה שכתבתי בספרי גן שושנים חלק ב' סימן ל"ב דבשכירים אין קירוב הדעת ולהש"ך יש מקילים. וכן הבין בשו"ת יחווה דעת חלק ה' סימן נ"ד. אבל זה ודאי רק בדיעבד בצירוף שיטות אחרות.

מ.ג.

נ.ב. הר' יוסף גרוסמאן הראה שמה שכתב רב בעלסקי בשם ר' משה זצוק"ל לענין ישראל מומר נמצא באגרות משה יו"ד חלק א' סוף סי' מ"ה וריש סי' מ"ו. ועוד ע' בפמ"ג יו"ד קי"ב ש"ד ב' (בשם הפר"ח), בחזון איש יו"ד סי' ב' סוף ס"ק כ"ב, ובשו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן ע"ד ס"ק י"ד שמחמירים. (העורך)

SUMMARY OF A-133

An irreligious Jew's cooking doesn't render food *bishul akum* but an irreligious Jew doesn't have *ne'emanus* to say that he (as opposed to a non-Jew) cooked the food.

In limited cases, *Shach* rules that the cooking of a Jew's non-Jewish *shifchah*, doesn't render food *bishul akum*. There is a difference of opinion as to whether that leniency also applies to a religious Jew's employees.

Document Locator

Many of the documents printed in this manual make reference to other documents which are or are not printed elsewhere in the manual. The following is a list of the documents in this manual, the cross-referenced documents, and where one can find copies of them.

A-14.....*Madrich* pg. 166
 A-21.....Manual pg. 33
 A-23.....Manual pg. 35
 A-25.....Manual pg. 37
 A-30.....DC
 A-41.....*Madrich* pg. 87
 A-43.....*Madrich* pg. 88
 A-46.....*Madrich* pg. 91
 A-47.....*Madrich* pg. 91
 A-49.....Manual pg. 38
 A-50.....Manual pg. 54
 A-52.....Manual pg. 49
 A-53.....Manual pg. 32
 A-54.....*Madrich* pg. 97
 A-60:6.....Manual pg. 15
 A-63.....Manual pg. 39
 A-64.....OU Computer
 A-65.....OU Computer
 A-68.....Manual pg. 34
 A-77.....OU Computer
 A-85.....Manual pg. 31
 A-86.....Manual pg. 50
 A-87.....Manual pg. 32
 A-88.....Manual pg. 8
 A-89.....Manual pg. 10
 A-90.....Manual pg. 13
 A-94.....Manual pg. 14
 A-96.....OU Computer

LEGEND

Manual pg. 14	Page 14 of this manual
<i>Madrich</i> pg. 91	Page 91 of the <i>Madrich</i> edited by R' Zywica
OU Computer	On "S" public drive at OU office
DC	Contact R' Dovid Cohen

A-101.....Manual pg. 11
 A-102.....Manual pg. 51
 A-103.....Manual pg. 41
 A-104.....OU Computer
 A-105.....Manual pg. 11
 A-106.....Manual pg. 1
 A-109.....DC
 A-110.....Manual pg. 43
 A-112.....Manual pg. 52
 A-113.....Manual pg. 45
 A-129.....DC
 A-130.....Manual pg. 4
 A-131.....Manual pg. 5
 A-133.....Manual pg. 55
 A-136.....Manual pg. 7

Canned Tuna ..... DC
 M-7 .....Manual pg. 17
 X-1 .....OU Computer